

DIGITALES ARCHIV

ZBW – Leibniz-Informationszentrum Wirtschaft
ZBW – Leibniz Information Centre for Economics

Fjærli, Erik; Rybalka, Marina; Ziade, Salah

Book

Verdiskaping og sysselsetting i flerkulturelle foretak : analyse over perioden 2017-2021

Provided in Cooperation with:

Statistics Norway, Oslo

Reference: Fjærli, Erik/Rybalka, Marina et. al. (2024). Verdiskaping og sysselsetting i flerkulturelle foretak : analyse over perioden 2017-2021. [Oslo] : Statistisk sentralbyrå.
https://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/virksomheter-og-foretak/artikler/verdiskaping-og-sysselsetting-i-flerkulturelle-foretak/_/attachment/inline/e32b4eb0-ed83-4c6c-88e9-44d0458e4268:2998fa954ea53c4baa9958f7200a339366f1cd0b/RAPP2024-24.pdf.

This Version is available at:

<http://hdl.handle.net/11159/654058>

Kontakt/Contact

ZBW – Leibniz-Informationszentrum Wirtschaft/Leibniz Information Centre for Economics
Düsternbrooker Weg 120
24105 Kiel (Germany)
E-Mail: [rights\[at\]zbw.eu](mailto:rights[at]zbw.eu)
<https://www.zbw.eu/econis-archiv/>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Dieses Dokument darf zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden. Sie dürfen dieses Dokument nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, aufführen, vertreiben oder anderweitig nutzen. Sofern für das Dokument eine Open-Content-Lizenz verwendet wurde, so gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

<https://zbw.eu/econis-archiv/termsfuse>

Terms of use:

This document may be saved and copied for your personal and scholarly purposes. You are not to copy it for public or commercial purposes, to exhibit the document in public, to perform, distribute or otherwise use the document in public. If the document is made available under a Creative Commons Licence you may exercise further usage rights as specified in the licence.

Verdiskaping og sysselsetting i flerkulturelle foretak

Analyse over perioden 2017-2021

TALL

SOM
FORTELLER

Erik Fjærli, Marina Rybalka og Salah Ziade

RAPPORTER / REPORTS

2024/24

I serien Rapporter publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 21. juni 2024

ISBN 978-82-587-1995-0 (elektronisk)

ISSN 1892-7513 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

SSB etablerte i 2022 en monitor for å følge innvandrere og entreprenørskap. Denne rapporten er en videreføring av monitoren, og gir en analyse av skalaforskjeller mellom flerkulturelle foretak og andre foretak, basert på registerdata fra person- og næringsstatistikk. Formålet er å belyse eventuelle bakenforliggende forklaringer på at flerkulturelle foretak i gjennomsnitt drives i mindre omfang enn andreforetak.

Rapporten er finansiert av Arbeids- og inkluderingsdepartementet som en del av samarbeidsavtalen for innvandringsrelatert statistikk og analyser.

Statistisk sentralbyrå, 14. juni 2024

Per Morten Holt

Sammendrag

Tidligere undersøkelser viser at blant aksjeselskaper, står flerkulturelle foretak for en uforholdsmessig liten andel av omsetning, bearbeidingsverdi, lønnskostnader og sysselsetting, sett i forhold til deres andel av foretakspopulasjonen. Det kan være flere årsaker til det, for eksempel seleksjon inn i bestemte bransjer, evne eller motivasjon til å vokse mm. I denne rapporten bruker vi regresjonsanalyse for å kontrollere for bakenforliggende årsaker og studerer om forskjellene består etter å ha kontrollert for andre faktorer som kan påvirke virksomhetens omfang.

Utvalget vårt er «nært eide» aksjeselskaper, dvs. selskaper der det er en eller flere store eiere som man kan forvente har kontroll eller innflytelse på drift og valg av strategi. I vår kontekst er dette et naturlig valg, men innebærer at noen foretak (med bredt eierskap) ikke er med i analysen.

Vi finner at selv om man kontrollerer for bakgrunnsvariabler som påvirker egenskaper ved foretakene, så består forskjellene om enn i mindre grad. Den enkeltfaktor som har størst betydning i den forstand at forskjellene blir mindre når vi tar den med som forklaringsvariabel, er foretakenes alder. Dette kan bare delvis forklares med at flerkulturelle foretak ikke er med blant de aller eldste foretakene. Hovedforklaringen er at blant de veletablerte foretakene (som gjerne er større enn nyetablerte), så er flerkulturelle foretak mindre enn andre foretak, i gjennomsnitt.

Vi undersøker også i detalj egenskaper ved de respektive fordelingene etter størrelse og finner at forskjellene vi kan observere i tall for gjennomsnittlig størrelse er drevet av forskjeller aller øverst i fordelingene, der flerkulturelle foretak er underrepresenterte.

Endelig bruker vi faktoranalyse for å identifisere «suksessfaktorer» for flerkulturelle foretak. Et av funnene her er at foretak med blandet eierskap (innvandrere og andre, gjerne også med kvinner blant store eiere) har større sannsynlighet for å havne blant de 10 prosent største foretakene.

Abstract

Previous research shows that among joint-stock companies, immigrant enterprises account for a disproportionately small share of turnover, value added, wage costs and employment, compared to their share of the enterprise population. There can be several reasons for these findings, for example selection into certain industries, abilities of the companies to grow, etc. In this report we use regression analysis to check for underlying causes for such lower performance.

Our sample is picked among "closely owned" limited companies, i.e. companies where there is one or more large owners who can be expected to have control or influence on operations and choice of strategy. In our context, this is a natural choice, but implies that some enterprises (with broad ownership) are not included in the analysis.

We find that even if one controls for background variables that affect characteristics of the enterprises, the differences remain, albeit to a lesser extent. The single factor that has the greatest importance, in the sense that the differences become smaller when we include it as an explanatory variable, is the age of the enterprises. This can only be partly explained by the fact that immigrant enterprises are not among the very oldest enterprises. The main explanation is that among the well-established enterprises (which are often larger than newly established ones), immigrant enterprises are smaller than other enterprises, on average.

We also examine in detail the characteristics of the respective distributions by size and find that the differences we can observe in figures for average size are driven by differences at the very top of the distributions, where immigrant enterprises are underrepresented.

Finally, we use factor analysis to identify "success factors" for businesses where owners have an immigrant background. One of the findings here is that enterprises with mixed ownership (immigrants and others, often also with women among large owners) are more likely to end up among the 10 per cent largest enterprises.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Bakgrunn	7
1.1. Noen avgrensninger og definisjoner.....	9
2. Datagrunnlaget	11
3. Hva driver forskjellene mellom flerkulturelle foretak og andre foretak?	13
3.1. Metodikk	13
3.2. Hvor mye av de observerte forskjellene drives av bakenforliggende faktorer?	13
3.3. Forskjeller i utfallene for flerkulturelle foretak og andre foretak innen hver undergruppe	19
4. Hvor i fordelingene finner vi de største forskjellene?	24
5. Finnes det grupper av flerkulturelle foretak som skiller seg ut?	28
6. Oppsummering	32
Referanser	34
Vedlegg A: Supplerende tabeller med regresjonsresultater	35
Vedlegg B: Estimeringsresultater basert på faktoranalyse	42
Figurregister	45
Tabellregister	46

1. Bakgrunn

Innvandrere utgjør en betydelig andel av arbeidstakerne i Norge. Både arbeidsinnvandrere og personer med andre innvandringsgrunner bidrar imidlertid også til verdiskapingen i Norge gjennom å drive egen næringsvirksomhet – som innehavere av personlig næringsvirksomhet eller (med)eiere i nært eide aksjeselskap. Det foreligger mange analyser som viser at innvandrere i gjennomsnitt tjener mindre enn norskfødte. Det gjelder både sysselsatte og de som driver egen næringsvirksomhet. Hoen (2024) finner at (1) innvandrerentreprenører¹ har lavere inntekt enn norskfødte entreprenører, (2) overgang fra ansettelse til entreprenørskap er assosiert med inntektsvekst (både for innvandrere og norskfødte), og (3) entreprenørandelen blant innvandrere er høyere i de øverste inntektsdesilene.

Analysen til Hoen (2024) omfatter både selvstendig næringsdrivende (innehavere av enkeltpersonsforetak, ENK) og eiere av aksjeselskap (AS) som har en betydelig eierandel og aktiv rolle. Innteksdefinisjonen hos Hoen er imidlertid avgrenset til «yrkesinntekt» (altså summen av lønns- og næringsinntekt). Siden innehavere av aksjeselskaper realiserer inntekt både som lønn og (ikke minst!) kapitalinntekt, vil analysen til Hoen undervurdere den økonomiske gevinsten av entreprenørskap – for både dem med og uten innvandrerbakgrunn. Videre; dersom fordelingen av næringsvirksomhet mellom ENK og AS er forskjellig for norskfødte og innvandrere, vil analysen av ev forskjeller i entreprenørskapspremien mellom de to gruppene hos Hoen også bli skjev.

Fjærli & Wong (2022) undersøker innvandreres bidrag til samlet verdiskaping, sysselsetting mm. og om næringsvirksomhet blant innvandrere skiller seg ut med hensyn til overlevelse og vekst. Også denne analysen omfatter både innehavere av AS og ENK, men innteksdefinisjonen deres omfatter også kapitalinntekt, herunder aksjeutbytte. Fjærli og Wong (2022) finner i likhet med Hoen at entreprenørskap kan lønne seg, gjennom at de som driver egen næringsvirksomhet både har høyere inntekt og høyere formue (særlig blant de yngre) enn andre. Dette gjelder både innvandrere og befolkningen sett under ett.

Definisjonen av «entreprenør» varierer, både i forskningslitteraturen og ellers, men ofte brukes entreprenør synonymt med selvstendig næringsdrivende (se f.eks. OECD, 2010) eller om personer som starter egen bedrift (uansett organisasjonsform eller motiv). Etter vårt syn blir bildet av entreprenørskapsaktivitet grumsete i analyser som ikke tar hensyn til at å starte næringsvirksomhet kan ha ulike motiver, ha ulike samfunnsøkonomiske implikasjoner og bidra til å oppfylle helt forskjellige politiske målsettinger. Hvordan man vil definere entreprenørpopulasjonen må bestemmes av hvilken problemstilling man ser på. Stambøl, Skjerpen og Kornstad (2023) undersøker for eksempel betydningen av selvstendig næringsvirksomhet for yrkesdeltagelse blant innvandrere (som er én politisk prioritert målsetting, av flere), og avgrenser dermed analysen til start og opprettholdelse av selvstendig næringsvirksomhet. Her er det deltagelse i arbeidslivet som arena for inkludering som er det sentrale. Å være selvstendig næringsdrivende betyr at du gir deg selv en jobb og blir en del av arbeidsstyrken, men innebærer så godt som aldri sysselsetting av andre og vanligvis heller ikke investeringer av særlig betydning. Valget om å bli selvstendig næringsdrivende kan like gjerne være motivert av at det ikke finnes andre jobbmuligheter (OECD, 2010), fordi det gir høyere inntekt eller gir andre fordeler sammenlignet med lønnsarbeid.

Derimot forbinder vi entreprenørskap i Schumpeters betydning som drivkraft for omstilling i økonomien, med visjoner, innovasjon og risikotaking (jf. Schumpeter, 1934). Entreprenører har et ønske om å skape verdier og å gjøre en forskjell utover å skape seg et levebrød. Sentrale egenskaper

¹ Begrepet entreprenør omfatter strengt tatt personer som *etablerer* egen virksomhet, noe som er noe snevrere enn å drive egen virksomhet, men vil ofte være sammenfallende.

til entreprenørforetak er skalerbarhet og vekstpotensialet, og virksomhetene kjennetegnes gjerne ved store investeringer i immateriell kapital, fysiske produksjonsmidler og/eller ansatte både i oppstartfasen og senere.

Tall fra Statistisk sentralbyrås inntektsstatistikk viser at av landets 328 000 selvstendig næringsdrivende er det bare 112 000 som har næringsinntekt som hovedinntekt. For næringsdrivende under ett utgjorde næringsinntekten rundt 40 prosent av bruttoinntekten deres i 2022. I gruppen som hadde næringsinntekt som hovedinntektskilde var gjennomsnittlig næringsinntekt vel 800 000 kroner og utgjorde vel 80 prosent av bruttoinntekten deres (se <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/statistikk/inntekter-personlig-naeringsdrivende>). Lønnskostnadene i aksjeselskaper i tjenestenæringene er vesentlig større enn dette i gjennomsnitt, men også her varierer det, fra vel 1 million kroner i næringsgruppene Undervisning og Kultur- og fritidsaktiviteter, rundt 5,5 millioner i næringsgruppene Forretningsmessig tjenesteyting og Informasjons- og kommunikasjonstjenester og nesten 9 millioner i Transportnæringen (se <https://www.ssb.no/statbank/table/08120/>). Selv om samlet verdiskaping blir en del høyere dersom man legger til driftsresultatene, viser dette at det også blant AS'ene er det mange som driver i det små – særlig i noen næringer.

Entreprenørskap *kan* i noen tilfeller også bli realisert gjennom selvstendig næringsvirksomhet², men aktivitet i enkeltpersonforetak vil som oftest dreie seg om å tilby tjenester eller selge produkter i liten skala (dvs. uten andre deltakere enn innehaveren). Entreprenørskap omfatter langt flere aktiviteter, som forsknings- og utviklingsarbeid, markedsføring, investeringer, ansettelse og gjerne ekstern finansiering av virksomheten i egenkapitalmarkedet (risikodeling). Vi legger derfor til grunn at potensialet for entreprenørskap i Schumpeters betydning i hovedsak foregår i aksjeselskaper.

Dermed er det ikke sagt at *alle* aksjeselskaper er entreprenørielle eller at det ikke er *andre* grunner (enn økonomiens vekst- og omstillingsevne) til å studere selvstendig næringsvirksomhet, for eksempel om det for noen kan være en lettere vei inn i yrkeslivet enn å konkurrere på arbeidsmarkedet eller om det for noen impliserer høyere lønnsomhet enn lønnsarbeid. Hva aksjeselskaper angår, så er mange AS i realiteten å regne som enkeltpersonforetak der innehaveren likevel har funnet det opportunt å drive som AS³. I den sammenheng bør det også nevnes at det fra 2011 ble lettere å starte eget AS gjennom lavere egenkapitalkrav og administrative lettelser (vedr. revisjonsplikt), noe som resulterte i færre nyregistrerte ENK og flere nyregistrerte AS.

Når man bruker et entreprenørskapsbegrep som omfatter både selvstendig næringsdrivende og aktive medeiere i aksjeselskaper blir det uklart hva analysene skal bidra til å belyse⁴. Er temaet (selv)sysselsetting og yrkesdeltagelse eller er temaet næringslivets innovasjons- og omstillingsevne? Selv om skillet mellom selskapssektoren og selvstendig næringsdrivende som nevnt kan være uklart og flytende, belyses det første temaet best med å studere ENK som i Stambøl mfl. (2023) og for det siste temaet passer det best å studere (større) AS.

Fjærli og Wong (2022) gjør noen separate analyser av som skiller mellom ENK og AS, blant annet av overlevelse og vekst. En interessant observasjon hos Fjærli og Wong er at mens aksjeselskaper med minst én innvandrер blant de betydelige eierne (heretter kalt «flerkulturelle foretak») står for rundt 12-13 prosent av antall foretak, har de bare rundt 6 prosent av sysselsettingen, 3,5 prosent av lønnskostnadene og 2,5 prosent av verdiskapingen målt ved bearbeidingsverdi. Dette indikerer at flerkulturelle foretakene drives i mindre skala og at de har mindre lønnssevne (uansett nærings-

² Det kan selvsagt tenkes at noen entreprenører starter som selvstendig næringsdrivende, for senere konvertere til AS. Vi finner ingen norske empiriske undersøkelser av transisjonsrater mellom organisasjonsformer, men det ville ha vært av stor interesse å se nærmere på yrkesbakgrunnen til de som etablerer aksjeselskaper.

³ For eksempel motivert av skattemessige hensyn.

⁴ Se Berglann mfl. (2011, 2013) og Hoen (2024).

gruppe, region eller andre kjennetegn), men dette kan også skyldes at de er konsentrert i næringer der det er normalt å drive i liten skala. Bak gjennomsnittstall og aggregerte størrelser kan det også ligge mye variasjon med hensyn til *hvor* i fordelingene forskjellene oppstår. Er forskjellene i gjennomsnitt for eksempel drevet av noen få foretak i toppen av fordelingen?

Fjærli og Wong undersøker ikke nærmere hva som driver de påfallende forskjellene, men konkluderer med en oppfordring om at slike tilsynelatende store systematiske forskjeller i virksomhetenes skala bør følges opp med en grundig og detaljert analyse av (forskjeller i) størrelsesfordelingene av foretak.

Forskjeller i virksomhetenes størrelse kan være frivillig og et resultat av eiernes preferanser eller kompetansebakgrunn, for eksempel når det gjelder valg av bransje, eller påtvunget gjennom mekanismer i markedet eller på finansieringssiden. Uforklarte forskjeller, altså forskjeller som ikke kan tilskrives «objektive» faktorer som bransje eller lokalisering, kan være en indikasjon på diskriminering, men det kan også være et resultat av ulike preferanser. Her i denne analysen følger vi opp Fjærli og Wong (2022) med det vi kan kalle en studie i forskjellenes anatomi, men uten å gå inn på i kausale sammenhenger med hensyn til hva som driver eventuelle forskjeller i de bakenforliggende faktorer som i sin tur påvirker omfanget av foretakenes virksomhet.

Analyseenheten vår er aksjeselskaper, som vil omfatte både entreprenørielle virksomheter (i betydningen nyskapende, nyetablerte) og annen forretningsvirksomhet (tradisjonelle, etablerte), så vel som småselskaper. Noen av disse foretakene kan også ha hatt en forhistorie som ENK, som enten har «tatt spranget» eller har blitt omorganisert til AS av andre grunner.

Vårt fokus er altså å kaste lys over forretningsdrift i selskaper med potensiale for å ha et visst omfang med tanke på verdiskaping og sysselsetting, ikke «entreprenørskap» (uansett hva man måtte legge i det begrepet). Hensikten er altså å belyse innvandreres rolle i denne viktige delen av norsk næringsliv og utforske nærmere gjennomsnittsforskjeller som fremkommer i mer aggregerte data. Av våre analyser av AS'er vil det også fremgå hvor stort innslag det er av en-personforetak i denne kategorien, altså virksomheter som like gjerne kunne vært drevet som ENK.

Av tidligere arbeider på norske data er det også verdt å nevne Kubbebrød og Norstrøm (2018), som drøfter betydningen av oppstartshindre basert på intervjudata, og Skårerhøgda og Torp (2012) om lavere overlevelse blant innvandrerforetak basert på registerdata.

1.1. Noen avgrensninger og definisjoner

Rapporten bygger et utvalg av aksjeselskaper der eierne antas å ha kontroll eller innflytelse over drift og strategi, eventuelt også egne finansielle ressurser eller humankapital. Vi definerer innflytelse som et minimum av eierandel (se egen boks med definisjoner), hvilket betyr at aksjeselskaper med godt spredt eierskap er utelukket fra analysen. Dette følger med nødvendighet av vår definisjon av «flerkulturelle foretak⁵» som foretak med minst én person med innvandrerbakgrunn blant de *innflytelsesrike* eierne og hypotesen om at foretak som har eiere med innvandrerbakgrunn skiller seg ut sammenlignet med andre foretak. Her ligger også et behov for avgrensning av hva som skal regnes som flerkulturelle foretak blant aksjeselskaper, som jo kan ha *flere* eiere. Vi har valgt å definere dette som minst en hovedeier med innvandrerbakgrunn, som altså også omfatter blandet eierskap. Alternativet kunne vært å avgrense flerkulturelle foretak til aksjeselskap med kun eiere som har innvandrerbakgrunn eller vi kunne ha operert med en egen kategori «blandet». Det viser seg av resultatene våre at den avgrensningen vi har gjort virker meningsfull. Endelig vil definisjonen av

⁵ Dette sier ikke nødvendigvis noe om «selskapets kultur» (men kan gjøre det) og er kun ment som distinksjon mht. eiernes bakgrunn.

innvandrerbakgrunn kunne ha noe å si. Vi har valgt å definere det å ha innvandrerbakgrunn som enten å være innvandrer, altså en person som ikke er født i Norge, eller en person som er født i Norge med to innvandrerforeldre. I rapporten brukes begrepene «flerkulturelle foretak» og «andre foretak» for å betegne foretak med hhv. minst én (stor) eier med innvandrerbakgrunn og foretak uten noen (av de store) eierne med innvandrerbakgrunn. I kapittel 5 benytter vi flere indikatorer for innvandringsbakgrunn til eiere, som også omfatter utenlandsfødte personer med én norsk forelder og norskfødte med én utenlandsk forelder (kategori E og F i standard for gruppering av personer etter innvandringsbakgrunn).⁶

Definisjoner brukt i denne rapporten

Flerkulturelle foretak: Minst én eier blant de store eierne (med potensiale for innflytelse) har innvandrerbakgrunn.

Innvandrerbakgrunn: En person som er født i utlandet av utenlandske foreldre («innvandrer») eller en person som er født i Norge med to innvandrerforeldre (innvandringskategori B eller C, se standard for gruppering av personer etter innvandringsbakgrunn (<https://www.ssb.no/klass/klassifikasjoner/82>)).

Stor eier: En stor eier av aksjeselskap (AS) defineres som en person som direkte eller indirekte har en eierandel (andel av aksjekapitalen) *over en viss grense* i foretaket. Personen kan være aksjonær direkte i foretaket eller via et annet foretak (i inntil 3 ledd). Å være eier i vår sammenheng er altså noe annet og mer enn bare å være aksjonær. Krav til minste eierandeler er:

- 100 prosent av et foretak med 1 aksjonær
- minst 40 prosent av et foretak med 2 aksjonærer
- minst 30 prosent av et foretak med 3 aksjonærer
- minst 20 prosent av et foretak med 4 eller flere aksjonærer

Ofte vil hovedeier også ha en formell rolle i foretaket (som daglig leder eller styreleder), men vår definisjon omfatter også (store) eiere uten formelle roller.

Foretak (AS): I denne rapporten brukes dette om aksjeselskap med aktivitet.

Bearbeidingsverdi: Produksjonsverdi minus produktinnsats.

Produktivitet: Bearbeidingsverdi per sysselsatt.

Kort om metodikk

Framgangsmåten vår er å benytte regresjonsanalyser for å identifisere bidrag fra bakenforliggende kjennetegn til forskjeller mellom flerkulturelle foretak og andre foretak når det gjelder virksomhetens omfang (skala), målt ved faktorinnsats som sysselsetting og lønnskostnader og produksjonsmål som omsetning og bearbeidingsverdi. Vi ser også på forskjeller i produktivitet og lønnsnivå.

Som uavhengige variabler brukes store eieres innvandringskategori og ulike kjennetegn ved eiersammensetning og foretak. Hensikten er å identifisere «naturlige» forskjeller som skyldes eventuelle seleksjonseffekter mm og forskjeller som består etter at andre forklaringer er undersøkt og som bare forklares av eiernes innvandringskategori (eventuelt av utelatte variabler i form av uobserverte andre kjennetegn). Videre presenterer vi detaljerte sammenligninger av størrelsesfordelingene for de to grupper av foretak. Hensikten med det er å gi mer informasjon om hvilke deler av fordelingene som driver forskjellene i gjennomsnitt. Metodikken er beskrevet mer i detalj i kapittel 3, sammen med empiriske resultater.

⁶Standard for gruppering av personer etter innvandringsbakgrunn <https://www.ssb.no/klass/klassifikasjoner/82>

2. Datagrunnlaget

Datagrunnlaget er eierskapsopplysninger fra Aksjonærregisteret, foretaksopplysninger fra strukturstatistikk, regnskapsstatistikk og Virksomhets- og foretaksregister (VoF) og opplysninger om innvandrerbakgrunn og kjønn fra befolkningsregister. Sammenkopling av disse datakildene utgjorde i alt 1 264 325 observasjoner over perioden 2017-2021. De fleste foretakene går igjen i flere år og antall unike foretak i bruttoutvalget er 342 284. Av disse manglet noen verdier for variabler vi bruker, noen var slettet eller fusjonert og noen inaktive i den forstand at de manglet tegn på aktivitet i regnskapene. Nettoutvalget utgjorde 247 009 unike foretak. Tabell 2.1 viser oversikt over bruttoutvalg, frafall og nettoutvalg for hhv. flerkulturelle foretak, andre foretak og samlet.

Tabell 2.1 Bruttoutvalg og nettoutvalg

	Flerkulturelle foretak	Andre foretak	I alt
Antall foretak med identifiserte store eiere gjennom inntil 3 ledd i eierkjeden			
2017	23 968	206 538	230 506
2018	26 297	214 799	241 096
2019	28 429	222 641	251 070
2020	30 856	231 370	262 226
2021	34 491	244 936	279 427
Obs. i alt	144 041	1 120 284	1 264 325
Ant. unike foretak	44 728	297 556	342 284
Utelatt pga. manglende nøkkeldata:			
Obs. i alt	7 071	34 760	41 831
Antall unike foretak	4 330	18 642	22 972
Inaktive foretak som er slettet eller fusjonert, holdingselskaper, mm:			
Ant. obs.	19 003	185 539	204 542
Ant. unike foretak	5 035	46 930	49 965
Foretak uten registrert aktivitet i noen av årene 2017-2021			
Obs. i alt	10 477	149 631	160 108
Ant. unike foretak	4 840	45 578	52 418
Foretak som er aktive i minst et år i 2017-2021 og er med i analyseutvalget			
2017	19 344	152 078	171 422
2018	21 107	156 450	177 557
2019	22 749	160 041	182 790
2020	24 270	163 241	187 511
2021	26 207	167 490	193 697
Obs. i alt	113 677	799 300	912 977
Ant. unike foretak	35 144	211 865	247 009

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 2.2 viser eiersammensetning etter innvandrerbakgrunn. Av de flerkulturelle foretakene med flere eiere er det noe flere med blandet bakgrunn enn med kun innvandrerbakgrunn. Det store flertall av foretakene har bare én hovedeier, det gjelder både flerkulturelle foretak og andre. I 2021 utgjorde foretak med blandet eierbakgrunn 17,5 prosent av flerkulturelle foretakene.

Tabell 2.3a og 2.3b viser eiersammensetning etter kjønn for begge kategorier foretak. For aksjeselskaper med bare én eier er kvinneandelen størst for flerkulturelle foretak, vel 23 prosent mot vel 15 prosent for andre foretak. For foretak med flere store eiere er det mer jevnt, med rundt 5,5 prosent kvinner for flerkulturelle foretak og rundt 6,5 prosent for andre.

Tabell 2.2 Foretakenes eiersammensetning etter innvandrerbakgrunn. 2017-2021

År	En eier			Flere eiere		
	Flerkulturelle foretak	Andre foretak	(Kun) uten innvandrerbakgrunn	(Kun) med innvandrerbakgrunn	Blandet bakgrunn	
2017	13 032	109 642	42 436	2 478	3 834	
2018	14 416	113 628	42 822	2 650	4 041	
2019	15 701	117 118	42 923	2 805	4 243	
2020	16 983	120 098	43 143	2 943	4 344	
2021	18 545	124 052	43 438	3 074	4 588	

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 2.3a Foretakenes eiersammensetning etter kjønn. Antall. 2017-2021

År	En eier				Flere eiere						
	Flerkulturelle foretak		Andre foretak		Flerkulturelle foretak			Andre foretak			
	Mann	Kvinne	Mann	Kvinne	Mann	Kvinne	Blandet	Mann	Kvinne	Blandet	
2017	10 042	2 990	93 114	16 528	2 789	317	3 206	24 226	2 776	15 434	
2018	11 082	3 334	96 218	17 410	2 968	339	3 384	24 436	2 821	15 565	
2019	12 016	3 685	99 059	18 059	3 104	372	3 572	24 324	2 827	15 772	
2020	12 998	3 985	101 264	18 834	3 189	413	3 685	24 210	2 847	16 086	
2021	14 142	4 403	104 398	19 654	3 336	431	3 895	24 140	2 912	16 386	

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 2.3b Foretakenes eiersammensetning etter kjønn. Kvinneandel i prosent. 2017-2021

År	En eier		Flere eiere	
	Innvandrerforetak	Andre foretak	Innvandrerforetak	Andre foretak
2017	22,9	15,1	5,0	6,5
2018	23,1	15,3	5,1	6,6
2019	23,5	15,4	5,3	6,6
2020	23,5	15,7	5,7	6,6
2021	23,7	15,8	5,6	6,7

Kilde: Statistisk sentralbyrå

3. Hva driver forskjellene mellom flerkulturelle foretak og andre foretak?

3.1. Metodikk

I dette kapitlet anvender vi regresjonsanalyse for å analysere nærmere forskjeller i driverne bak de skalaforskjeller man kan se i aggregerte data. Det underliggende spørsmålet er om de forskjeller i virksomhetenes omfang (skala) som vi ser i aggregerte data kan tilskrives forskjeller i bakenforliggende variabler som igjen påvirker foretakenes størrelse.

I en enkel regresjonsmodell av typen

$$E(Y) = \beta_0 + \beta_1 X,$$

der Y er en utfallsvariabel som avhenger av (den uavhengige) variabel X , kan konstantleddet β_0 tolkes som forventningsverdien til Y uten påvirkning av X («gjennomsnittet» når X antar verdien 0). Dersom X er en variabel som kan anta verdien 1 eller 0 (såkalt dummyvariabel), vil forventningsverdien til Y være lik konstantleddet når $X=0$ og lik $\beta_0 + \beta_1$ når $X=1$.

Dette er utgangspunktet når vi i det følgende skal estimere og dekomponere forskjeller mellom flerkulturelle foretak og andre foretak. Vi estimerer modeller av typen

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 X_{1,i} + \beta_2 X_{2,i} + (\dots) + \beta_n X_{n,i} + v_i,$$

der fotskrift i betegner en enhet (et foretak) i utvalget, X_1 antar verdien 1 dersom det er et flerkulturelle foretak og variablene X_2 til X_n er ulike kontrollvariabler. Restleddet v antas å være normalfordelt, og ha forventningsverdien 0.

Som uavhengige variabler (Y) bruker vi ulike utfall som skala (målt ved omsetning, sysselsatte, bearbeidingsverdi og lønnskostnader), produktivitet (bearbeidingsverdi per sysselsatt⁷) og lønnsnivå (lønn per ansatt).

Foruten å estimere bidragene til de ulike utfallsvariablene fra hver av kontrollvariablene, er vi (primært) interessert i å se hva som skjer med estimatet for β_1 (altså effekten på utfallsvariabelen av å være et flerkulturelle foretak, målt som er positivt eller negativt tillegg sammenlignet med en referansegruppe), når vi suksessivt introduserer nye kontrollvariabler: Er det for eksempel slik at forskjellen mellom flerkulturelle foretak og andre foretak (målt ved β_1) blir mindre eller forsvinner når vi kontrollerer for foretakets alder? Er forskjeller mellom de to gruppene av foretak drevet av seleksjon inn i ulike næringsgrupper der foretakene har ulike normalstørrelser? Lokalisering etter sentralitetsgrad?

3.2. Hvor mye av de observerte forskjellene drives av bakenforliggende faktorer?

Vi estimerer hver av utfallsvariablene omsetning, bearbeidingsverdi, lønnskostnader og sysselsatte, produktivitet, og lønn per ansatt som funksjoner av (i tillegg til nærings- og årsummyer) 5 sett av kontrollvariabler som antar verdien 0 eller 1 og som representerer kategorier som foretakene kan plasseres i:

- Flerkulturelle foretak? (1=ja)
- Har foretaket flere store eiere? (1=ja)

⁷ Sysselsatte omfatter ansatte pluss aktive eiere.

- Finnes det en kvinne blant de store eierne? (1=ja)
- Hvilken sentralitetskategori har foretaket? (6 kategorier, se <https://www.ssb.no/befolkning/folketall/artikler/sentralitetsindeksen>)
- Hvilken alderskategori tilhører foretaket? (5 kategorier)

Metodikken vår innebærer at effekten av alle kategorivariablene på utfall måles i forhold til en referansekategori og angir et tillegg (positivt eller negativt) i utfall sammenlignet med referansegruppen. Slik modellene er satt opp er denne referansegruppen foretak uten noen store eiere med innvandrerbakgrunn, som har bare én eier, er uten kvinner blant de store eierne, er lokalisert i de mest i sentrale strøkene (sentralitet 1) og er nyetablert (under tre år gammelt). Tabell 3.1 viser hvilke kontrollvariabler («dummyvariabler») som inngår i hver modellspesifikasjon.

I tillegg estimerer vi også hver av modellene på et utvalg der vi har tatt bort de 5 prosent største foretakene, kalt modell 5B. Dette for å undersøke om forskjeller for flerkulturelle foretak sammenlignet med andre kan være drevet av forskjeller i den øvre del av fordelingen. Her i hovedteksten gjengir vi kun resultatene for konsekvensen for koeffisienten β_1 , effekten av å være flerkulturelle foretak. For komplette resultater for modell 1 til 5B, se vedlegg A.

Utgangspunktet er en «modell 0» der vi bare har med ett kjennetegn; om foretaket har en person med innvandrerbakgrunn blant de relevante eierne eller ikke. I alle de andre modellene har vi med dummyvariable som fanger opp 23 næringsgrupper basert på 5-siffer nivå og årsummyer.⁸ I tillegg introduseres i tur og orden kontrollvariabler for: Er det flere enn én stor eier? Finnes det en kvinne blant de store eierne? Hvor sentral er lokasjonen? Hvor gammelt er foretaket?

Tabell 3.1 Oversikt over kontrollvariabler i de ulike modellspesifikasjonene

	Modell 0	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5	Modell 5B
d_innvforetakBC	X	X	X	X	X	X	X
d_stor_eier_flere			X	X	X	X	X
d_stor_eier_kvinne				X	X	X	X
Sentralitet					X	X	X
Foretakets alder						X	X
Næringsgruppe		X	X	X	X	X	X
Årsdummyer		X	X	X	X	X	X

Forskjeller i omfanget av virksomhetene (skalaeffekter)

Vårt fokus i denne rapporten er som nevnt først og fremst å undersøke forskjeller i skala, målt ved omsetning, bearbeidingsverdi, sysselsetting og lønnskostnader, men vi ser også på lønn per ansatt og produktivitet. Både lønnsevne og produktivitet sier noe om foretakenes potensiale for å bidra til fellesskapet. I tabell 3.3 viser vi de estimerte effektene⁹ av å være flerkulturelle foretak på skala, produktivitet og lønnsnivå når vi suksessivt introduserer flere kontrollvariabler. Signifikansnivå er angitt med nivåene 1-prosent (tre stjerner), 5-prosent (to stjerner) og 10-prosent (en stjerne). Standardavvik for estimatene er angitt i parentes.

De komplette resultatene med estimerte effekter for hver av dummyvariablene, med signifikansnivåer, er gjengitt i Vedlegg A.¹⁰ Alle skalaeffekter er målt i faste 1000 kroner. Produktivitet måles som bearbeidingsverdi per sysselsatt og estimeres på log-form. En koeffisient på f.eks. 0,124 (se modell 1, tilleggseffekt av å være flerkulturelle foretak i forhold til referansen) betyr et positivt

⁸ Detaljert beskrivelse av næringsinndelingen på 5-siffer NACE-kode finnes i M. Rybalka (2020).

⁹ Strengt tatt er ikke dette «effekter» i betydningen årsak-virkning, men forskjeller mellom foretak som faller i ulike kategorier.

¹⁰ Koeffisientene for hver av de 23 dummyvariablene for næringsgruppe er ikke rapportert her, men kan fås fra forfatterne på forespørsel.

bidrag på 12,4 prosent. Lønnskostnader per ansatt estimeres både med nominelle 1000 kroner (faste priser) og på logform (altså med en tolkning som prosentvist bidrag).

For alle modeller gjelder at de estimerte regresjonskoeffisientene stort sett er svært signifikante, på 1-prosent nivå. Det betyr at hver av undergruppene som utgjør kombinasjoner av de uavhengige variable er signifikant forskjellig fra hverandre hva angår deres betydning for utfallsvariablene, sammenlignet med referanse kategorien. De kontrollvariablene vi har tatt med er med andre ord svært relevante for å måle forskjeller i utfall mellom ulike foretak. Samtidig er modellenes samlede forklaringskraft for variasjon i utfall lav, målt ved R^2 . Det reflekterer at det er stor (uforklart) variasjon mellom foretakene, også innen hver dimensjon av kontroller.

Næringsgruppe (modell 1): Er det slik at forskjeller mellom de to grupper av foretak kan forklares med at innvandrede foretak er overrepresenterte i bestemte næringsgrupper? Modell 1 gir tvetydige svar sammenlignet med nullmodellen. Når det gjelder lønn per ansatt og bearbeidingsverdi, blir den negative effekten av kjennetegnet flerkulturelle foretak noe mindre (men ikke mye) av å kontrollere for næringsgruppetilhørighet. For de øvrige utfallsvariablene blir forskjellene faktisk noe større. Det er interessant å merke seg at utfallsvariabelen *sysselsetting* går fra å være ikke signifikant forskjellig til å være signifikant negativ for flerkulturelle foretak, samtidig som totale lønnskostnader også blir noe mer negativt påvirket. Kontrollert for næringstilhørighet finner vi altså noe mer negative utfall for sysselsetting og lønnskostnader, men mer dempet forskjell når det gjelder lønn per ansatt og bearbeidingsverdi, men forskjellene mellom modell 1 og null-modellen er likevel små. At effektene på bearbeidingsverdi og omsetning er små og trekker i motsatt retning betyr at man ikke kan konkludere at de observerte forskjellene i skala mellom flerkulturelle foretak og andre foretak kan forklares med ulik seleksjon til bestemte næringer.

Vi har også undersøkt hvilke næringer (på 3-siffer næringsnivå) som er størst i hver av de to gruppene, målt i gjennomsnittlig omsetning, lønnskostnader og bearbeidingsverdi, se tabell 3.2.¹¹ Både for flerkulturelle foretak og andre foretak ligger de største foretakene i industri- eller energinæringer, med litt forskjellig undergrupper. Antall observasjoner i hver av disse næringsgruppene er for alle under 20, med noe færre flerkulturelle foretak enn andre. Verdierne for flerkulturelle foretak er lavere for alle tre skalamålene.

Tabell 3.2 Næringene med de største foretakene i omsetning, lønnskostnader og bearbeidingsverdi. 2021

	Flerkulturelle foretak		Andre foretak	
	Næringsgruppe	Gjennomsnittlig beløp (1000 kr)	Næringsgruppe	Gjennomsnittlig beløp (1000 kr)
Omsetning	Produksjon, overføring og distribusjon av elektrisitet (16)	42 944	Produksjon av kjemiske råvarer, gjødsel mm. (16)	138 322
Lønnskostnader	Produksjon av metallkonstruksjoner (11)	9 616	Produksjon av kommunikasjonsutstyr (15)	15 789
Bearbeidingsverdi	Produksjon av metallkonstruksjoner (11)	10 323	Produksjon av kjemiske råvarer, gjødsel mm. (16)	37 025

Merknader: Antall foretak i parentes.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Mer enn én hovedeier (modell 2): Dette er en kategori som kan være interessant av to grunner: For det første fanger denne kontrollen opp faktorer som samarbeid, ressurser og mangfold i kompetanse og bakgrunn. For det andre vil foretak i den litt vanskelig tolkbare blandingskategorien med eiere både med og uten innvandrerbakgrunn ligge her. Imidlertid har denne kontrollvariabelen liten påvirkning (dog blir den estimerte «innvandrereffekten» marginalt noe mer negativ for alle utfall).

¹¹ Bare næringsgrupper som har mer enn 3 observasjoner er rapportert her.

Kvinnelige (med)eiere (modell 3): Kan forskjeller mellom de to gruppene foretak forklares med forskjeller mellom kvinner og menn i eierrollen i kombinasjon med ulik kjønnsrepresentasjon? Dette er egentlig to spørsmål: Det ene er om kvinner utgjør en forskjell og det andre er om eiersammensetningen etter kjønn er forskjellig i flerkulturelle foretakene og andre foretak. Det er viktig å understreke at disse spørsmålene er ikke tema hos oss, hensikten med å ta med kontrollvariabelen er bare å kontrollere for *mulige* effekter av bakenforliggende variabler som kan forklare forskjeller mellom flerkulturelle foretak og andre foretak. Som det framgår av vedleggstabellene viser kategorien foretak med kvinnelig (med)eier en kraftig negativ effekt på alle utfall, spesielt på skala målt ved omsetning, bearbeidingsverdi eller lønnskostnader. Denne effekten er i samme størrelsesorden som effekten av å være eid av innvandrere. Effekten av å tilhøre gruppen flerkulturelle foretak blir noe mindre negativ når vi inkluderer kjønnsvariabelen. Noe av de aggregerte forskjellene kan altså tilskrives ulik kjønnsrepresentasjon, jf. tabell 2.3 i forrige kapittel.

Sentralitet (modell 4): Noe avhengig av hva slags virksomhet man driver, kan kundegrunnlaget variere med befolkningstallet lokalt, og dette kan igjen påvirke utfallsvariablene. Lokale arbeidsmarkedsforhold og infrastruktur m.m. kan også ha betydning. Som vist i vedleggstabellene er det en positiv sammenheng mellom de ulike skalavariablene og økt sentralitet (for produktivitet er det motsatt). Effekten av å være flerkulturelle foretak på utfallsvariablene for skala blir forsterket av å ta med sentralitet (økt negativ effekt), noe som kan tolkes som at i gjennomsnittstall beregnet på aggregert nivå, så framstår det å være eid av person med innvandrerbakgrunn som mindre negativt på skala enn når man kontrollerer for lokalisering. Flerkulturelle foretak kan være mer konsentrert de mest sentrale strøk (der omfanget av virksomhetene ofte er større) og det kan være at skalaforskjellene er større i de mest sentrale strøkene. Vi undersøker det nærmere i kapittel 3.3

Foretakets alder (modell 5): Så lenge foretak starter opp i mindre skala enn ønskelig og eierne derfor ønsker at foretaket skal vokse inntil den beste skalaen er oppnådd, vil man forvente at eldre foretak er større enn yngre, langs alle skala-variablene vi har med her (omsetning, bearbeidingsverdi, sysselsetting og lønnskostnader). Videre, siden innvandrere gjerne har vært kortere tid i Norge enn andre, vil flerkulturelle foretak yngre enn andre foretak (særlig gjelder dette for foretak som er rent innvandreieret). Det kan også være andre mekanismer i spill her, som arvet familieeierskap og etableringshindringer. Det viser seg at aller sterkest effekt på skala av å tilhøre gruppen foretak med minst én eier med innvandrerbakgrunn blant hovedeierne er nettopp foretakets alder. Foretakets alder har en sterk positiv betydning for skala (se vedlegg A), og når alder tas med som kontrollvariabel reduseres forskjellene mellom flerkulturelle og andre foretak betydelig. Selv om vi ikke har målt eiernes botid direkte, har foretakenes alder betydning for forskjeller mellom de to grupper vi studerer. Meget mulig kan dette være drevet av arvede familieforetak, det har vi ikke hatt anledning til å undersøke med det datagrunnlaget vi har til rådighet. Vi undersøker alderseffekter nærmere i kapittel 3.3.

Hvor i fordelingene finner vi størst forskjeller i skala? Forskjeller i skala kan være drevet av forskjeller i ulike deler av fordelingene. En mulighet er at foretak med og uten eiere med innvandrerbakgrunn blant hovedeierne er ganske like i store deler av fordelingene, men at flerkulturelle foretak er underrepresenterte aller øverst i fordelingene etter størrelse. For å undersøke dette har vi også estimert modell 5 uten å ha med de 5 prosent største foretakene. Effekten på sysselsetting og lønnskostnader for gruppen flerkulturelle foretak blir nå signifikant *positiv*, og effekten på bearbeidingsverdi øker fra negativ til null (dvs. svakt positiv men ikke signifikant forskjellig fra null). Effekten på omsetning er fremdeles negativ, men har økt fra om lag minus 1257 til minus 156. Dette betyr at foretakene med eiere med innvandrerbakgrunn har en mye svakere representasjon i den øvre delen av fordelingene etter skala enn andre foretak. Også produktivitet og lønn per ansatt øker i modell 5B, sammenlignet med modell 5 som estimeres på totalutvalget.

Vi sammenligner disse størrelsesfordelingene mer i detalj i kapittel 4, der vi gir en mer detaljert beskrivelse av hvordan foretakene i de to gruppene plasserer seg i fordelingene.

Tabell 3.3 Effektene av å være flerkulturelle foretak etter introduksjon av ulike kontrollvariabler

Utfalls-variabel	Modell 0	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5	Modell 5B
Omsetning	-1782,092*** (178,389)	-1813,490*** (179,449)	-1864,691*** (179,935)	-1776,008*** (180,129)	-1922,546*** (181,220)	-1256,595*** (182,403)	-155,799*** (25,468)
Lønnskostnader	-231,262*** (26,062)	-255,794*** (26,243)	-276,256*** (26,293)	-256,701*** (26,312)	-295,422*** (26,511)	-78,793** (26,644)	55,548*** (5,916)
Sysselsetting	-0,005 (0,042)	-0,133** (0,042)	-0,178*** (0,042)	-0,159*** (0,042)	-0,180*** (0,042)	-0,027 (0,042)	0,225*** (0,013)
Bearbeidingsverdi	-743,893*** (68,064)	-699,921*** (69,194)	-716,817*** (69,225)	-687,139*** (69,275)	-863,777*** (70,232)	-299,145*** (71,331)	6,846 (8,611)
Produktivitet (log)	-0,083*** (0,013)	-0,124*** (0,013)	-0,125*** (0,013)	-0,116*** (0,013)	-0,092*** (0,013)	0,080*** (0,013)	0,147*** (0,013)
Lønn per ansatt	-94,622*** (8,616)	-63,523*** (8,737)	-63,750*** (8,741)	-61,481*** (8,742)	-78,449*** (8,890)	-46,075*** (9,098)	-37,974*** (2,020)
Lønn per ansatt (log)	-0,307*** (0,009)	-0,260*** (0,009)	-0,262*** (0,009)	-0,256*** (0,009)	-0,277*** (0,009)	-0,133*** (0,009)	-0,112*** (0,009)

Merknader: *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1; standardavvik i parentes.

Litt om effekter på lønn per ansatt og produktivitet

Uansett hvordan vi måler forskjeller i skala i modell 5, som omsetning, lønnskostnader, sysselsetting eller bearbeidingsverdi så blir utfallet for flerkulturelle foretakene med hensyn til virksomhetens omfang lavere. Foretakets alder er den kontrollvariabelen som sterkest modifierer utfallet for flerkulturelle foretak sammenlignet med andre foretak.

Når det gjelder lønn per ansatt er også denne utfallsvariabelen lavere for flerkulturelle foretak når man tar med alle modellens kontrollvariabler, i gjennomsnitt 46.000 kroner eller vel 13 prosent lavere. Uten å ta med kontrollvariabler er forskjellen betydelig større.

Produktiviteten, målt som (log av) bearbeidingsverdi per sysselsatt, er derimot høyere for flerkulturelle foretak enn andre med de kontrollvariabler vi har med i modell 5, rundt 8 prosent. Igjen er det å inkludere foretakenes aldersgruppe som har størst effekt på estimatet.

Modell 5B uten de største foretakene viser mindre forskjeller også for lønn per ansatt og produktivitet.

Eiernes landbakgrunn

Regresjoner der vi introduserer dummyvariable for eierens landbakgrunn viser varierende resultater.¹² De mest signifikante forskjeller er mellom foretak med eiere fra nye EU-land fra 2004, fra Asia og fra Afrika, der foretak med eiere fra nye EU-land etter 2004 (tidl. Øst-Europa) har mindre negative og til dels positive forskjeller sammenlignet med referanse-kategorien (dvs. Norge), mens eiere fra Asia og Afrika trekker relativt negativt ned (se tabell 3.4).

¹² Full sett av resultater er ikke rapportert her, men kan fås fra forfatterne på forespørsel.

Tabell 3.4 Ulike utfall etter landbakgrunn

Utfalls-variabel	Nye EU-land etter 2004	Asia	Afrika
Omsetning	-1154,001** (364,154)	-1492,104*** (283,015)	-1814,643* (735,342)
Lønnskostnader	0,420*** (0,085)	-0,206** (0,065)	-0,400* (0,168)
Sysselsetting	153,057 (140,040)	-489,561*** (111,921)	-775,963* (303,737)
Bearbeidingsverdi	0,401*** (0,025)	-0,009 (0,020)	-0,363*** (0,054)
Produktivitet (log)	296,409*** (52,840)	-263,664*** (41,427)	-368,803*** (108,815)
Lønn per ansatt	-9,705 (16,595)	-83,975*** (14,129)	-107,150** (40,125)
Lønn per ansatt (log)	-0,076*** (0,016)	-0,222*** (0,014)	-0,427*** (0,039)

Merknader: *** $p < 0,01$, ** $p < 0,05$, * $p < 0,1$; standardavvik i parentes.

Betydningen av de ulike kontrollvariablene for utfallsvariablene

Fokuset vårt er som nevnt tidligere å undersøke om (den negative) effekten av å være et foretak med personer med innvandrerbakgrunn på eiersiden forsterkes eller dempes når man tar hensyn til at de to gruppene foretak kan tilhøre ulike kategorier gruppert etter sentralitet, alder m.m., ikke å undersøke hvordan det å tilhøre disse ulike kategoriene i seg selv påvirker utfallsvariablene.

Effekten av kontrollvariablene er derfor kun gjengitt i vedleggstabellene i vedlegg A. Vi skal likevel kommentere kort hvordan de ulike kontrollvariablene virker på utfallene. Med utgangspunkt modell 5, som inkluderer alle kontrollvariablene, spør vi altså hvilken betydning hver av kontrollvariablene har for de ulike utfallsvariablene. Deretter drøftes hvordan det å være flerkulturelle foretak slår ut for foretak *innen* hver av kategoriene for hhv sentralitet og alder.

- *Flere eiere*: Estimaten for denne kontrollvariablen er positiv for alle utfallsvariabler. Å ha flere storeiere kan bety å ha mer å spille på, både av menneskelige ressurser og kapital. Flere storeiere kan imidlertid også være et kjennetegn ved foretak som driver i større skala, for eksempel at noen har kjøpt seg inn som et resultat av at foretaket har vokst. Kausaliteten kan altså gå begge veier.
- *Kvinnelig (med)eier*: Våre resultater viser at det at et foretak har en (eller flere) kvinner blant de store eierne slår negativt ut, dvs. at disse foretakene i gjennomsnitt driver i mindre skala (uavhengig av innvandringsstatus). Effekten er sterk.
- *Sentralitet*: Foretak med sentralitet 2 – 6 driver (som forventet) i mindre skala enn de mest sentrale foretakene. Forskjellene synes sterkest for de minst sentrale foretakene. Også lønn per ansatt er høyere i de mest sentrale strøk, mens estimert produktivitet er noe lavere.
- *Foretakets alder*: Alder har som ventet sterkt betydning for omfanget av virksomheten, uansett hvordan vi måler den. Også produktivitet og lønn per ansatt viser en økende tendens med økt alder på foretakene.

Betydningen av kjønn (for begge kategorier foretak) er interessant, og fortjener en egen analyse. I vår kontekst er det mer relevant å se nærmere på betydningen av forskjeller i foretakenes alder og lokalisering etter sentralitet på forskjeller i skala m.m. At alder «tar» noe av effekten fra indikatorvariablen «flerkulturelle foretak» kan skyldes at flerkulturelle foretak er underrepresentert blant de veletablerte foretakene (pga. ulik botid blant hovedeierne), men kan også bety at foretakets alder betyr mindre for flerkulturelle foretakene (altså har lavere vekst).

3.3. Forskjeller i utfallene for flerkulturelle foretak og andre foretak innen hver undergruppe

At foretakenes lokalisering (sentralitet) og særlig alder fanger opp en del av de aggregerte forskjellene mellom foretak med personer med innvandrerbakgrunn på eiersiden og andre foretak – og med motsatte effekter – reiser et interessant oppfølgingsspørsmål; i hvilke undergrupper av foretak er forskjellene størst og hvor er de minst? I det følgende skal vi se nærmere på forskjeller mellom flerkulturelle foretak og andre foretak innen hver sentralitetsgruppe og hver aldersgruppe.

For å finne slike marginale effekter estimerer vi modeller av typen

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 X_{1,i} + \beta_2 X_{2,i} + \beta_1 \beta_2 X_{2,i}(\dots) + \beta_n X_{n,i} + \beta_1 \beta_n X_{n,i} + v_i ,$$

altså en modelltype med kryseffekter for hver kontrollvariabel $X_2 \dots X_n$. Slik estimerer vi forventningsverdien for forskjeller i hhv omsetning, sysselsetting, bearbeidingsverdi, produktivitet (log), lønnskostnader og lønn per ansatt (nominelt og log), innen hver aldersgruppe og innen hver sentralitetsgruppe.

Forklaring av kontrollvariabler er vist i tabell 3.5. De samlede resultatene er vist tabellene 3.6 og 3.7. Vi vil kommentere de viktigste resultatene med utgangspunkt i figurene 3.1 til 3.5, som gir et mer oversiktlig bilde.

Tabell 3.5 Forklaring av kontrollvariabler

Kontrollvariabelnavn	Forklaring
d_innvforetakBC	Lik 1 hvis minst en eier har innvandrerkategori B eller C, 0 ellers
d_stor_eier_flere	Lik 1 dersom det er flere store eiere, 0 ellers
d_stor_eier_kv	Lik 1 dersom det er en kvinne blant store eiere, 0 ellers
d_sentralitet2	Lik 1 hvis lokalisert i sentralitetsgruppe 2, 0 ellers
d_sentralitet3	Lik 1 hvis lokalisert i sentralitetsgruppe 3, 0 ellers
d_sentralitet4	Lik 1 hvis lokalisert i sentralitetsgruppe 4, 0 ellers)
d_sentralitet5	Lik 1 hvis lokalisert i sentralitetsgruppe 5, 0 ellers)
d_sentralitet6	Lik 1 hvis lokalisert i sentralitetsgruppe 6, 0 ellers
d_innvforetakBC # d_sentralitet2	Kryseffekt innvandrerkategori B eller C x sentralitetsgruppe 2
d_innvforetakBC # d_sentralitet3	Kryseffekt innvandrerkategori B eller C x sentralitetsgruppe 3
d_innvforetakBC # d_sentralitet4	Kryseffekt innvandrerkategori B eller C x sentralitetsgruppe 4
d_innvforetakBC # d_sentralitet5	Kryseffekt innvandrerkategori B eller C x sentralitetsgruppe 5
d_innvforetakBC # d_sentralitet6	Kryseffekt innvandrerkategori B eller C x sentralitetsgruppe 6
d_alder_3_5år	Lik 1 hvis organisasjonsalder er 3-5 år, 0 ellers
d_alder_6_9år	Lik 1 hvis organisasjonsalder er 6-9 år, 0 ellers
d_alder_10-15år	Lik 1 hvis organisasjonsalder er 10-15 år, 0 ellers
d_alder_over15år	Lik 1 hvis organisasjonsalder er over 15 år, 0 ellers
d_innvforetakBC # d_alder_3_5år	Kryseffekt innvandrerkategori B eller C x aldersgruppe 3-5 år
d_innvforetakBC # d_alder_6_9år	Kryseffekt innvandrerkategori B eller C x aldersgruppe 6-9 år
d_innvforetakBC # d_alder_10-15år	Kryseffekt innvandrerkategori B eller C x aldersgruppe 10-15 år
d_innvforetakBC # d_alder_over15år	Kryseffekt innvandrerkategori B eller C x aldersgruppe over 15 år

Tabell 3.6 Utfall for flerkulturelle foretak etter lokalisering (sentralitet)

	Omsetn.	Syss.	Bearb.verdi	Prod. (log)	Lønnskost.	Lønn/Ans.	Log Lønn/Ans.
d_innvforetakBC	-1289,018*** (262,391)	0,062 (0,058)	-601,834*** (114,867)	0,097*** (0,020)	-93,090* (39,218)	-88,592*** (14,988)	-0,198*** (0,014)
d_innvforetakBC	15,147	-0,174**	358,772*	0,000	-28,187	35,185	0,076***
# d_sentralitet_2	(316,483)	(0,065)	(165,041)	(0,028)	(49,113)	(20,902)	(0,019)
d_innvforetakBC	-156,309	-0,108	485,978**	-0,057	40,719	87,364***	0,075***
# d_sentralitet_3	(368,261)	(0,077)	(180,377)	(0,031)	(56,499)	(22,726)	(0,021)
d_innvforetakBC	201,492	-0,163	580,403*	-0,005	30,018	76,072*	0,120***
# d_sentralitet_4	(498,699)	(0,103)	(245,742)	(0,042)	(76,521)	(30,357)	(0,028)
d_innvforetakBC	300,864	-0,120	605,451*	-0,026	91,395	59,173	0,171***
# d_sentralitet_5	(609,218)	(0,128)	(292,918)	(0,050)	(93,152)	(36,178)	(0,033)
d_innvforetakBC	845,082	0,160	622,603	-0,104	181,383	101,573	0,197***
# d_sentralitet_6	(845,583)	(0,173)	(419,380)	(0,072)	(130,078)	(52,152)	(0,048)
sentralitet==2	-356,910* (141,707)	-0,028 (0,029)	-553,743*** (71,134)	0,025* (0,012)	-85,758*** (21,912)	-59,337*** (9,934)	-0,065*** (0,009)
sentralitet==3	-591,600*** (159,948)	-0,173*** (0,034)	-754,714*** (72,868)	0,107*** (0,013)	-192,837*** (24,249)	-83,611*** (10,206)	-0,106*** (0,010)
sentralitet==4	-1132,447*** (184,532)	-0,138*** (0,040)	-979,049*** (82,962)	0,143*** (0,015)	-232,108*** (27,858)	-101,145*** (11,573)	-0,134*** (0,011)
sentralitet==5	-1144,699*** (209,292)	-0,198*** (0,046)	-1004,384*** (91,715)	0,181*** (0,016)	-279,602*** (31,435)	-96,218*** (12,710)	-0,138*** (0,012)
sentralitet==6	-1479,312*** (272,026)	-0,249*** (0,058)	-1158,649*** (122,227)	0,164*** (0,022)	-352,271*** (41,124)	-147,202*** (16,811)	-0,173*** (0,016)
d_stor_eier_flere	672,435*** (98,870)	0,291*** (0,020)	545,380*** (51,111)	0,041*** (0,009)	252,698*** (15,356)	19,448** (6,791)	0,046*** (0,006)
d_stor_eier_kv	-1272,379*** (129,428)	-0,241*** (0,028)	-593,569*** (56,954)	-0,149*** (0,010)	-302,307*** (19,509)	-63,721*** (7,613)	-0,137*** (0,007)
Konstantledd	6523,263*** (548,710)	4,218*** (0,123)	2430,901*** (226,723)	3,884*** (0,041)	1344,118*** (81,505)	367,777*** (30,420)	5,121*** (0,030)
N	911813	860341	908098	908098	908098	452505	452505
R ²	0,012	0,028	0,007	0,051	0,025	0,014	0,093

Merknader: *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1; standardavvik i parentes.

Tabell 3.7 Utfall for flerkulturelle foretak etter aldersgruppe

	Omsetn.	Syss.	Bearb.verdi	Prod. (log)	Lønnskost.	Lønn/Ans.	Log Lønn/Ans.
d_innvforetakBC	-1121,666*** (210,791)	0,030 (0,048)	-258,247** (95,609)	0,003 (0,016)	-68,666* (31,187)	-32,947** (12,303)	-0,169*** (0,011)
d_innvforetakBC	69,564	0,098***	73,763	0,144***	54,222*	-23,773	0,051***
# d_alder_3_5år	(151,617)	(0,029)	(120,517)	(0,017)	(24,654)	(14,706)	(0,011)
d_innvforetakBC	44,839	0,079	143,975	0,166***	54,502	-29,086	0,059***
# d_alder_6_9år	(217,670)	(0,042)	(156,358)	(0,023)	(35,080)	(18,745)	(0,015)
d_innvforetakBC	-488,482	-0,277***	-37,963	0,170***	-64,415	-12,195	0,069**
# d_alder_10-15år	(344,531)	(0,067)	(217,017)	(0,034)	(54,686)	(26,018)	(0,022)
d_innvforetakBC	-1199,312**	-0,580***	-953,124***	0,066	-282,215***	-15,196	0,086***
# d_alder_over15år	(446,928)	(0,089)	(241,177)	(0,040)	(69,773)	(29,348)	(0,026)
org.salder 3-5 år	1053,454*** (69,300)	0,461*** (0,013)	511,495*** (52,766)	0,353*** (0,008)	323,817*** (11,165)	90,358*** (7,151)	0,399*** (0,005)
org.salder 6-9 år	1719,075*** (97,888)	0,755*** (0,020)	912,346*** (63,248)	0,454*** (0,010)	552,752*** (15,427)	120,601*** (8,498)	0,490*** (0,007)
org.alder 10-15 år	3039,903*** (128,778)	1,086*** (0,027)	1625,589*** (67,144)	0,606*** (0,011)	904,530*** (19,626)	133,864*** (9,247)	0,590*** (0,008)
org.alder over 15 år	4436,916*** (153,891)	1,298*** (0,034)	2690,705*** (66,527)	0,822*** (0,012)	1267,250*** (22,912)	142,638*** (9,002)	0,635*** (0,008)
Konstantledd	674,512*** (129,399)	0,291*** (0,028)	547,121*** (56,937)	0,041*** (0,010)	253,297*** (19,504)	19,448** (7,612)	0,046*** (0,007)
N	911813	860341	908098	908098	908098	452505	452505
R ²	0,012	0,028	0,007	0,052	0,026	0,014	0,092

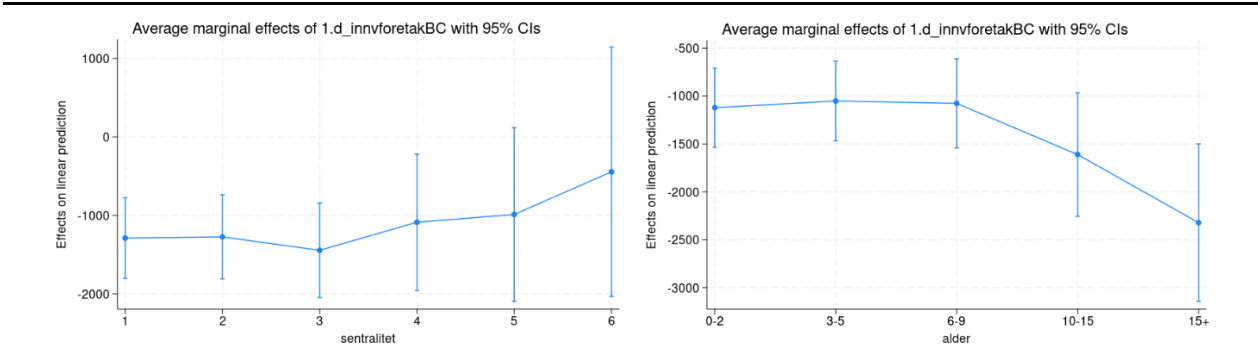
Merknader: *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1; standardavvik i parentes.

Differanse i gjennomsnittlig omsetning, sysselsetting og bearbeidingsverdi etter sentralitet og alder

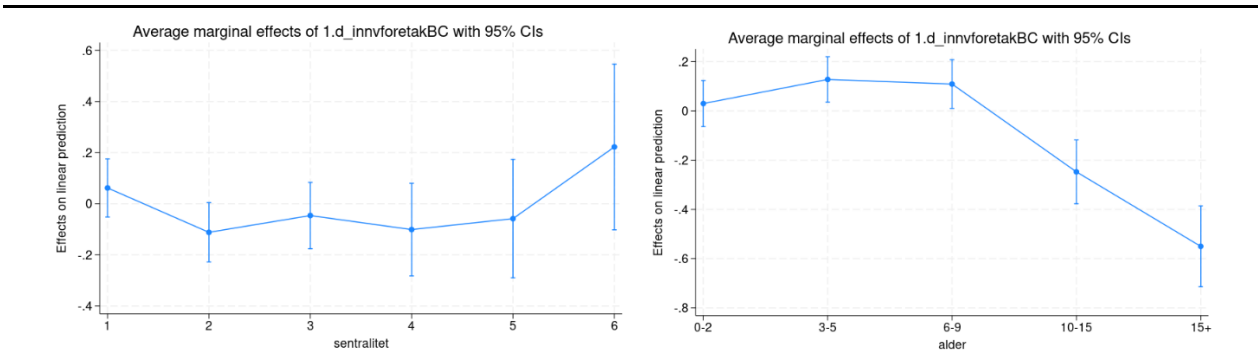
Figur 3.1, 3.2 og 3.3 viser variasjon i differanser for omsetning, sysselsetting og bearbeidingsverdi mellom flerkulturelle foretak og andre foretak, gruppert etter hhv. sentralitets og alder.

Omsetning: Forskjellene i omsetning er størst og omtrent like store i sentralitetsgruppe 1, 2 og 3. Deretter avtar de med synkende sentralitet. Det er altså i de minst sentrale strøkene at flerkulturelle foretakene kommer best ut målt etter omsetning, sammenlignet med andre foretak. Flerkulturelle foretak har ca. 1,3 mill. NOK mindre i omsetning i gjennomsnitt (faste 2017-priser), men forskjellene er signifikante bare i regioner med sentralitet 1-4. Når det gjelder alder, så øker forskjellene til 1,6-2,4 mill. kr. for veletablerte foretak (foretak som er 10 år eller eldre).

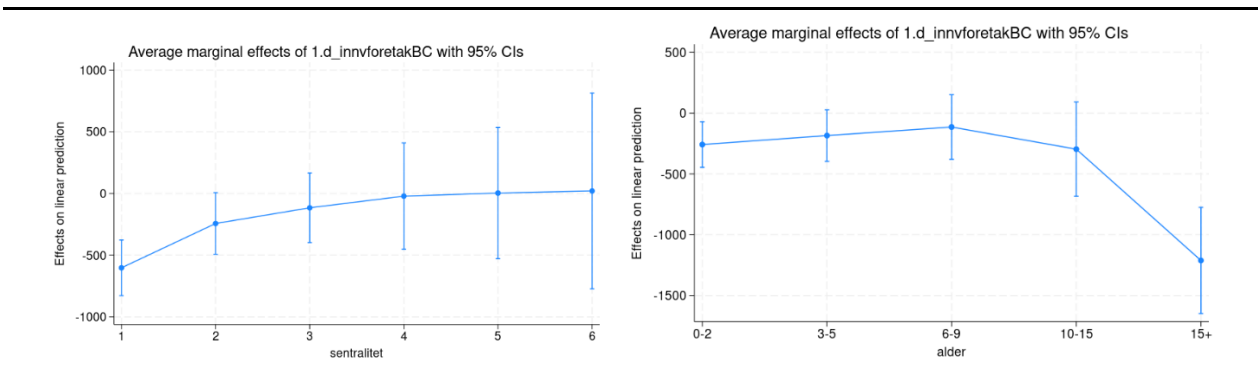
Figur 3.1 Differanse i gjennomsnittlig omsetning etter sentralitet og alder. 1000 kroner i faste 2017-priser

Figur 3.2 Differanse i gjennomsnittlig sysselsetting etter sentralitet og alder

Figur 3.3 Differanse i gjennomsnittlig bearbeidingsverdi etter sentralitet og alder. 1000 kroner i faste 2017-priser

Sysselsetting: Forskjellene i sysselsetting er ikke signifikante uansett sentralitet. Når det gjelder alder, så er det ubetydelige forskjeller ved etablering og svakt positiv i aldersgruppen 3-9 år. I gruppen veletablerte foretak (10 år eller eldre) så viser flerkulturelle foretak seg å ha langt lavere sysselsetting.

Bearbeidingsverdi: I gjennomsnitt har flerkulturelle foretak ca. 600 tusen kroner lavere bearbeidingsverdi (faste 2017-priser) i sentrale områder og ca. 300 tusen kroner mindre i nest mest områder, men forskjellene er ikke signifikante i mindre sentrale områder (med sentralitets kode 3-6). Forskjellene i bearbeidingsverdi er også ubetydelig i alle aldersgrupper bortsett de eldste foretakene som er over 15 år gamle.

Både når det gjelder omsetning, sysselsetting og bearbeidingsverdi ser vi altså at skalaforskjellene er størst for de veletablerte foretakene. De negative alderseffektene for flerkulturelle foretakene vist i vedleggs tabeller A1-A7 kan derfor ikke kun tilskrives at det eventuelt kan være færre flerkulturelle foretak blant de veletablerte, men heller at flerkulturelle foretak i gjennomsnitt ikke har vokst seg like store som andre foretak etter 10-15 år. Mulige årsaker til dette er et tema som burde kunne undersøkes nærmere i egne analyser; skyldes det eiernes preferanser eller kan det være hindringer som vanskeliggjør vekst?

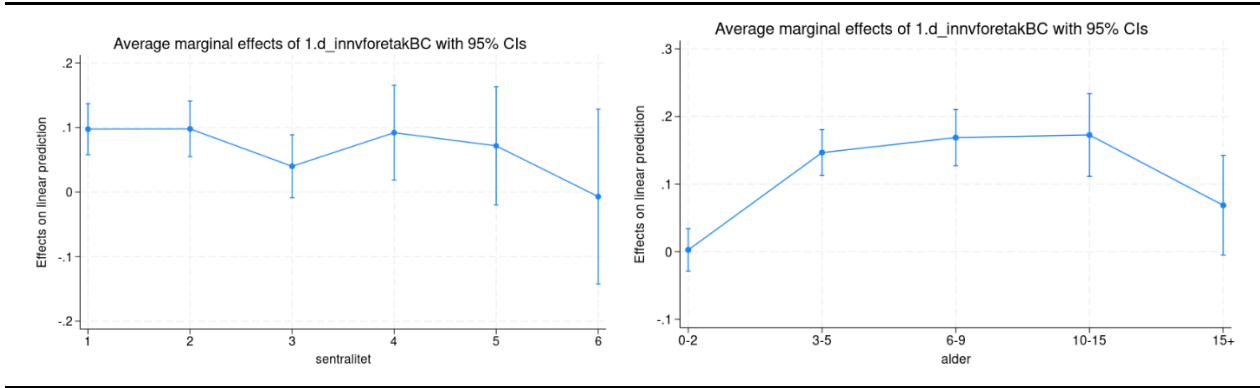
Differanse i gjennomsnittlig produktivitet og lønn per ansatt etter sentralitet og alder

Figur 3.4 og 3.5 viser variasjon i differanser for produktivitet og lønn per ansatt, målt som prosent, etter sentralitet og alder.

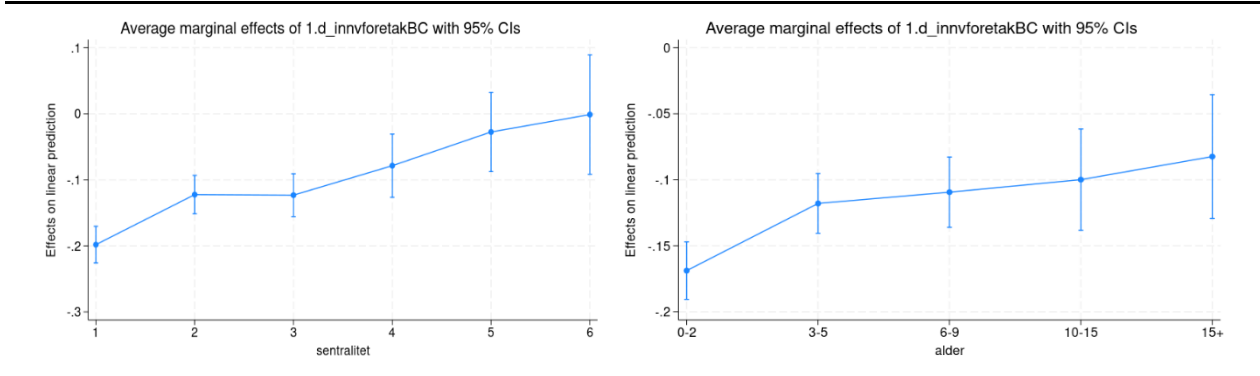
Foretakene med innvandrere på eiersiden estimeres til å være nærmere 10 prosent mer produktive i de mest sentrale områdene (med sentralitet 1-2), mens forskjellene er ubetydelige i de mindre sentrale områder. Flerkulturelle foretak i alderen 3-15 år er også mer produktive, mens nyetablerte foretak viser forskjell når det gjelder produktivitet. Heller ikke blant de aller eldste foretakene er forskjellene store. Vi måler produktivitet som (log av) bearbeidingsverdi per sysselsatt og forskjeller kan være drevet forskjeller i begge variabler. Kontrollert for alder (og dermed indirekte for antall sysselsatte?) viser altså flerkulturelle foretak fra null til positiv forskjell i produktivitet.

Flerkulturelle foretak har 10-20 prosent lavere gjennomsnittlig årslønn per ansatt i de mest sentrale områdene, mens forskjellene er ubetydelige i områder med sentralitetskode 5-6. Forskjellen er størst for nyetablerte foretak, ca. 17 prosent. Forskjellen i årslønn er betydelig for nystartede foretak, og avtar med foretakets alder. For foretakene som er eldre enn 15 år utgjøre forskjellen i gjennomsnitt ca. 8 prosent. Høyere produktivitet i flerkulturelle foretak ser altså ikke ut til å komme lønnstakerne til gode, noe som jo kan være et paradoks.

Figur 3.4 Differanse i gjennomsnittlig produktivitet etter sentralitet og alder. Prosent

Figur 3.5 Differanse i gjennomsnittlig lønn per ansatt etter sentralitet og alder. Prosent

4. Hvor i fordelingene finner vi de største forskjellene?

Som vist i kapittel 3, blir de estimerte gjennomsnittsforskjellene mellom flerkulturelle foretak og andre foretak mindre, når vi utelater de 5 prosent største foretakene fra regresjonsanalysen. Mye av forskjellene drives altså av foretak aller øverst i fordelingene. Her i dette kapittelet ser vi nærmere på fordelingene i detalj.

Forskjeller i gjennomsnitt – selv når man har mange kontroller for underkategorier – gir et begrenset bilde. Et gjennomsnitt er jo bare *ett* tall (ev ett per gruppe inndelt etter verdi på kontrollvariabler) og sier lite om fordelingene. Vi er også interessert i å undersøke *hvor* i fordelingene forskjellene oppstår. Er det slik at flerkulturelle foretak hopper seg opp nederst, blant en-personforetakene? Eller er forskjellene drevet av noen få foretak helt i toppen av fordelingene? Resultatene fra regresjonsanalyser hvor vi ekskluderer de 5 prosent største foretakene gir støtte til den siste forklaringen.

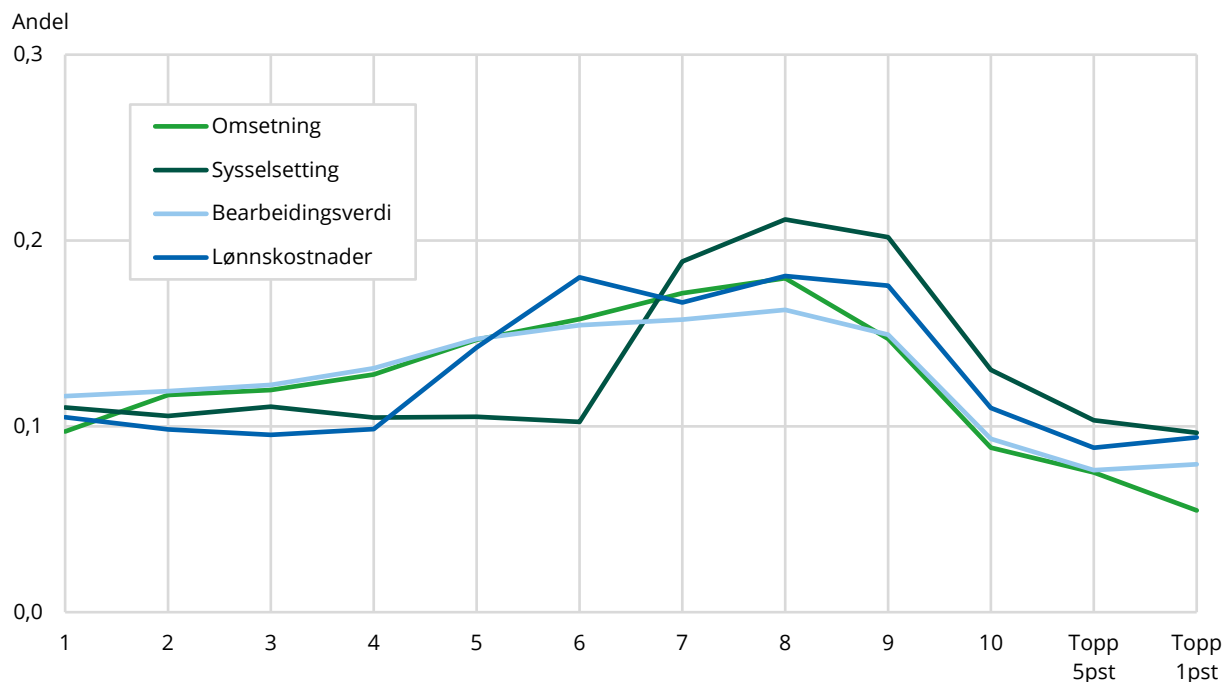
I tabell 4.1 til 4.4 er alle foretak (flerkulturelle foretak og andre) sortert etter henholdsvis omsetning, bearbeidingsverdi, lønnskostnader og sysselsetting og gruppert i 10 like store grupper (desiler), samt de øverste 5 prosent og 1 prosent av foretakene.

Disse desiltabellene viser at for alle måter å måle skala på, er andelen flerkulturelle foretak størst i desilene 6 til 9 (størst i desil 8), altså de fra 60 til og med 90 prosent største selskapene. Her ligger andelen flerkulturelle foretak mellom 16 og 21 prosent, mot 13,5 prosent for alle aksjeselskapene i utvalget sett under ett. Gjennomsnittlig verdi på omsetning, bearbeidingsverdi, lønnskostnader og sysselsatte for henholdsvis flerkulturelle foretak og andre foretak er praktisk talt like i alle desiler til og med 9. desil. Dette betyr at de flerkulturelle foretakene som ligger i de ulike desiler opp til og med 9 desil er like store som andre foretak, det er altså ikke målbare interne forskjeller i hvert desil. Men for 10. desil er gjennomsnittsverdiene for de respektive gruppene klart forskjellige, særlig for omsetning og bearbeidingsverdi. Internt innen det 10. desilet er det med andre ord stor ulikhet i disfavør av flerkulturelle foretak.

Helt i toppen blant de 5 prosent og 1 prosent største foretakene er forskjellene i gjennomsnittlig omsetning og bearbeidingsverdi enda større, drevet av observasjoner enda lenger opp i fordelingen. For lønnskostnader og sysselsetting er det faktisk omvendt, her er det noen flerkulturelle foretak høyt opp som driver opp gjennomsnittet for de aller største flerkulturelle foretakene.

Alt i alt bekrefter desiltabellene at forskjellene i virksomhetenes omfang fra regresjonsanalysene i kapittel 3 er drevet av flerkulturelle foretakenes plassering i den samlede fordeling av foretak etter skala. Figur 4.1 viser andelen flerkulturelle foretak i hvert desil etter omsetning, bearbeidingsverdi, lønnskostnader og sysselsetting.

Figur 4.1 Andel flerkulturelle foretak i hvert desil. 2021

Tabell 4.1 Fordeling av omsetning. 2021

Desil	Gjennomsnittlig omsetning i hvert desil. 1000 kr.		Andel flerkulturelle foretak	Antall foretak
	Flerkulturelle foretak	Andre foretak		
1	0	0	10 %	19 370
2	28	28	12 %	19 370
3	155	153	12 %	19 370
4	389	387	13 %	19 369
5	765	762	15 %	19 370
6	1 338	1 332	16 %	19 370
7	2 229	2 229	17 %	19 369
8	3 893	3 901	18 %	19 370
9	7 687	7 904	15 %	19 370
10	32 278	46 023	9 %	19 369
Topp 5 prosent	54 236	74 660	8 %	9 684
Topp 1 prosent	148 367	206 864	5 %	1 936

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 4.2 Fordeling av bearbeidingsverdi. 2021

Desil	Gjennomsnittlig bearbeidingsverdi i hvert desil. 1000 kr.		Andel flerkulturelle foretak	Antall foretak
	Flerkulturelle foretak	Andre foretak		
1	0	0	12 %	19 370
2	0,1	0,1	12 %	19 370
3	37,2	37,1	12 %	19 370
4	160,9	160,0	13 %	19 369
5	375,0	373,8	15 %	19 370
6	693,6	693,4	15 %	19 370
7	1 166,2	1 163,5	16 %	19 369
8	1 941,1	1 934,5	16 %	19 370
9	3 508,2	3 571,2	15 %	19 370
10	11 604,8	16 532,5	9 %	19 369
Topp 5 prosent	19 789,6	26 458,5	8 %	9 684
Topp 1 prosent	59 754,9	84 973,4	8 %	1 936

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 4.3 Fordeling av lønnskostnader. 2021

Desil	Gjennomsnittlige lønnskostnader i hvert desil. 1000 kr.		Andel flerkulturelle foretak	Antall foretak
	Flerkulturelle foretak	Andre foretak		
1	0	0	10 %	19 370
2	0	0	10 %	19 370
3	0	0	10 %	19 370
4	0,8	0,8	10 %	19 369
5	88,2	77,2	14 %	19 370
6	362,8	365,0	18 %	19 370
7	741,3	742,3	17 %	19 369
8	1 272,6	1 265,0	18 %	19 370
9	2 419,3	2 446,5	18 %	19 370
10	8 368,8	10 291,8	11 %	19 369
Topp 5 prosent	14 554,9	15 909,0	9 %	9 684
Topp 1 prosent	44 158,5	44 108,5	9 %	1 936

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 4.4 Fordeling av sysselsetting. 2021

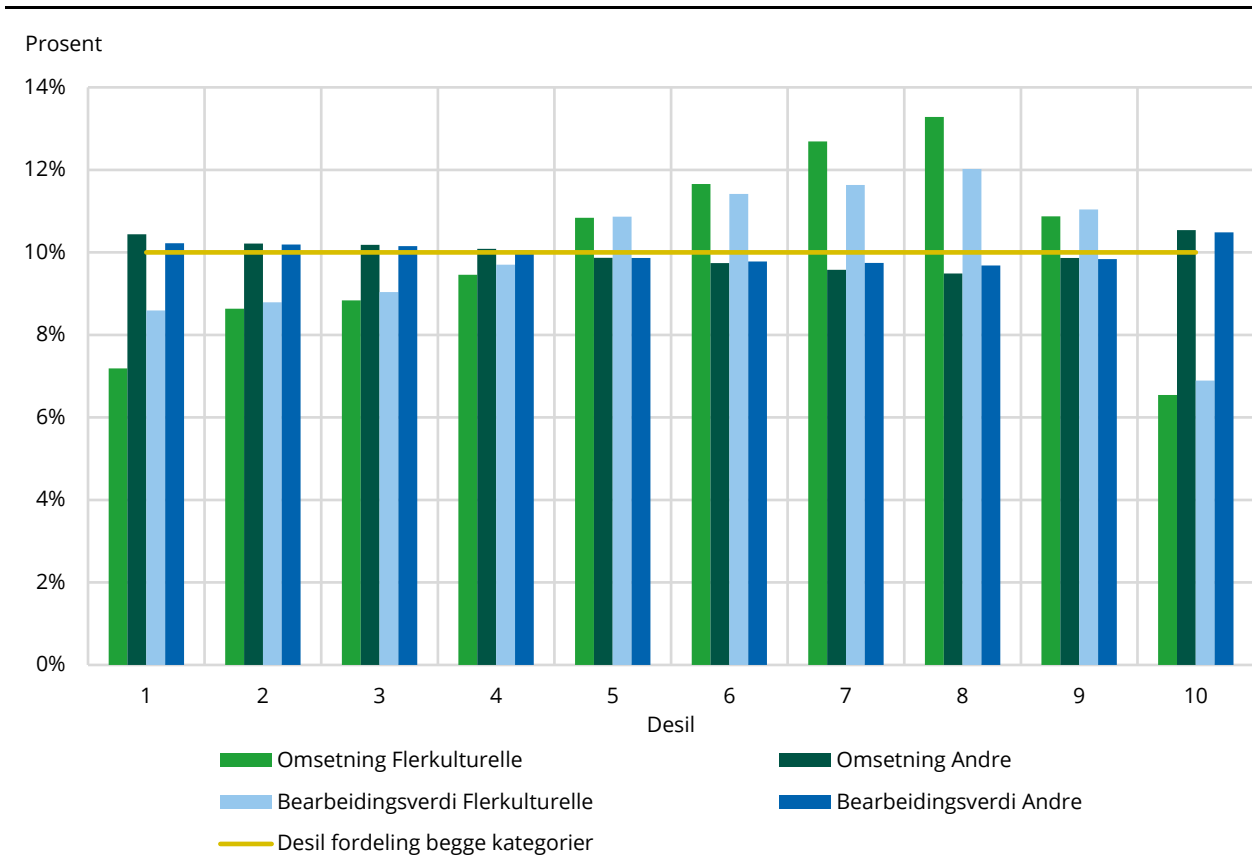
Desil	Gjennomsnittlig sysselsetting >0 i hvert desil		Andel flerkulturelle foretak	Antall foretak
	Flerkulturelle foretak	Andre foretak		
1	1	1	11 %	18 233
2	1	1	11 %	18 232
3	1	1	11 %	18 232
4	1	1	10 %	18 233
5	1	1	11 %	18 232
6	1	1	10 %	18 232
7	2	2	19 %	18 233
8	3	3	21 %	18 232
9	5	5	20 %	18 232
10	16	18	13 %	18 232
Topp 5 prosent	27	26	10 %	9 116
Topp 1 prosent	70	59	10 %	1 823

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Desiltabellene viser at begge grupper av foretak har skjeve fordelinger av omsetning mm. Samtidig har de flerkulturelle foretakene en lavere representasjon øverst i fordelingene. Forskjellene blir lettere å se i figur 4.2. Her viser den vannrette kurven desilfordelingen av hele utvalget samlet, der hvert desil naturligvis består av 10 prosent av foretakene. Søylene viser hvordan hver gruppe av henholdsvis flerkulturelle foretak og andre foretak fordeler seg prosentvis på desilgruppene. Mens

nevner i andelene i figur 4.1 var antall foretak (av begge kategorier foretak) i hvert desil, er nevner i andelene i figur 4.2 likt antall foretak totalt for hver av de to kategoriene (summen av hver desilsøyle innen hver kategori blir 100 prosent). De flerkulturelle foretakene er overrepresentert i desil 5-9 i den forstand at en relativt stor andel av dem befinner seg der og kraftig underrepresentert i desil 10 (som har svært mye større omsetning og bearbeidingsverdi enn de nederste 90 prosent). I motsatt retning trekker at de flerkulturelle foretakene også er underrepresentert under medianen, men effekten øverst i fordelingene dominerer effekten nederst i fordelingene. Foretak i gruppen andre er tilnærmet jevnt fordelt fra desil 1 til 9 og noe overrepresentert i 10, desil. Skjevhetene blir enda tydeligere i topp 5 og topp 1 prosent av fordelingene (ikke vist i diagrammet).

Figur 4.2 Prosentvis fordeling av foretakene i hver av de to kategoriene etter deres respektive plasseringer i samlet fordeling. 2021

5. Finnes det grupper av flerkulturelle foretak som skiller seg ut?

Som vist i kapittel 4, er de fleste flerkulturelle foretak like store som andre foretak og mye av forskjellene mellom disse to gruppene drives av foretak som befinner seg aller øverst i fordelingene. Dette gjelder særlig for omsetning og bearbeidingsverdi. I dette kapittelet ser vi nærmere på flerkulturelle foretak og ved hjelp av faktoranalyse undersøker vi om det er noen «typer» flerkulturelle foretak som har høyere sannsynlighet for å oppnå den øverste posisjonen i fordelingene.¹³ Vi bruker omsetning, sysselsetting, bearbeidingsverdi, lønnskostnader, lønn per ansatt og produktivitet for å konstruere ulike «suksess»-indikatorer. Det vil si at dersom vi observerer et flerkulturelle foretak blant de øverste 10 prosent av alle foretak i analyseutvalget med hensyn til en av disse dimensjonene, brukes det som en «suksess»-indikator i analysen (da er den lik 1, og 0 ellers).

I denne analysen bruker vi bare flerkulturelle foretak i 2021 altså bare foretak hvor minst en av store eiere er enten innvandrere (innvandringskategori B) eller norskfødt med innvandrerforeldre (innvandringskategori C).¹⁴ I tillegg brukes informasjon om:

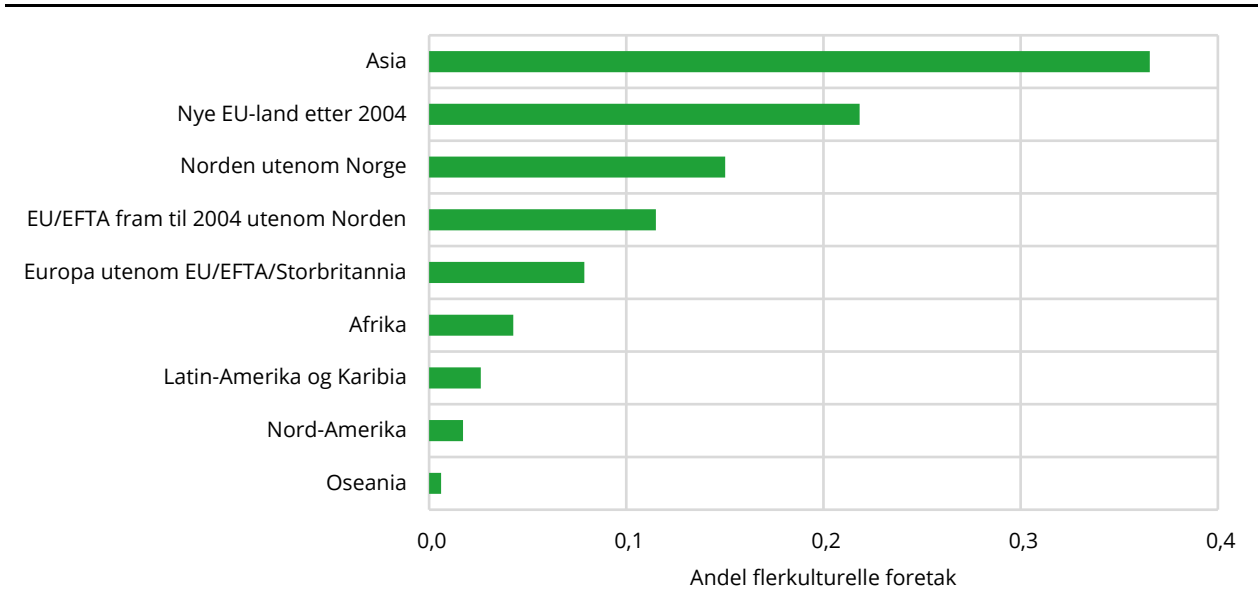
- stor eier er en kvinne (generelt) eller om stor eier er en kvinne med innvandrerbakgrunn,
- stor eier med innvandrerbakgrunn i tillegg har en rolle i foretaket som styreleder eller daglig leder,
- landbakgrunn til store eiere med innvandrerbakgrunn (Norden utenom Norge; EU/EFTA fram til 2004 utenom Norden; Nye EU-land etter 2004; Europa utenom EU/EFTA/Storbritannia; Asia; Nord-Amerika (oftest USA); Afrika; Latin-Amerika og Karibia; Oseania),
- indikatorer for om det er flere store eiere i foretaket og om det er blandet eierskap mellom eiere med innvandrerbakgrunn og andre eiere,
- om også en av store eiere tilhører innvandringskategori E eller F (kategori E, utenlandsfødte med en norsk forelder; kategori F, norskfødte med en utenlandsfødt foreldre), og om disse har en rolle i foretaket som styre- eller daglig leder,
- foretakets alder (0-2, 3-5, 6-9, 10-15 eller over 15 år siden stiftelsesdato),
- foretakets hovednæringsgruppe (F - bygg og anlegg; G - Varehandel, reparasjon av motorvogner; I - Overnattings- og serveringsvirksomhet; J - Informasjon og kommunikasjon; L - Omsetning og drift av fasteiendom; M - Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting; N - Forretningsmessig tjenesteyting; Q - Helse- og sosiale tjenester; S - Annen tjenesteyting og resten),
- foretakets sentralitet (fra 1 - høyest sentrale områder til 6 - minst sentrale områder).

Figur 5.1 viser hvordan flerkulturelle foretak fordeler seg etter landbakgrunnen til stor eier i 2021. Det store flertallet av flerkulturelle foretak har en stor eier med opprinnelsen fra Asia. I 2021 var det 36,6 prosent av flerkulturelle foretakene som hadde en stor eier fra Asia. Ca. 22 prosent hadde en stor eier fra Øst-Europa og på tredje plass var foretak med en stor eier fra Norden.

¹³ Faktoranalyse er et verktøy for å redusere kompleksitet, samt et redskap for å avdekke mulige meningsfulle (tolkbare) og forenklete mønstre i data. Mer om denne type analyse er beskrevet i vedlegg B.

¹⁴ Standard for gruppering av personer etter innvandringsbakgrunn <https://www.ssb.no/klasse/klassifikasjoner/82>

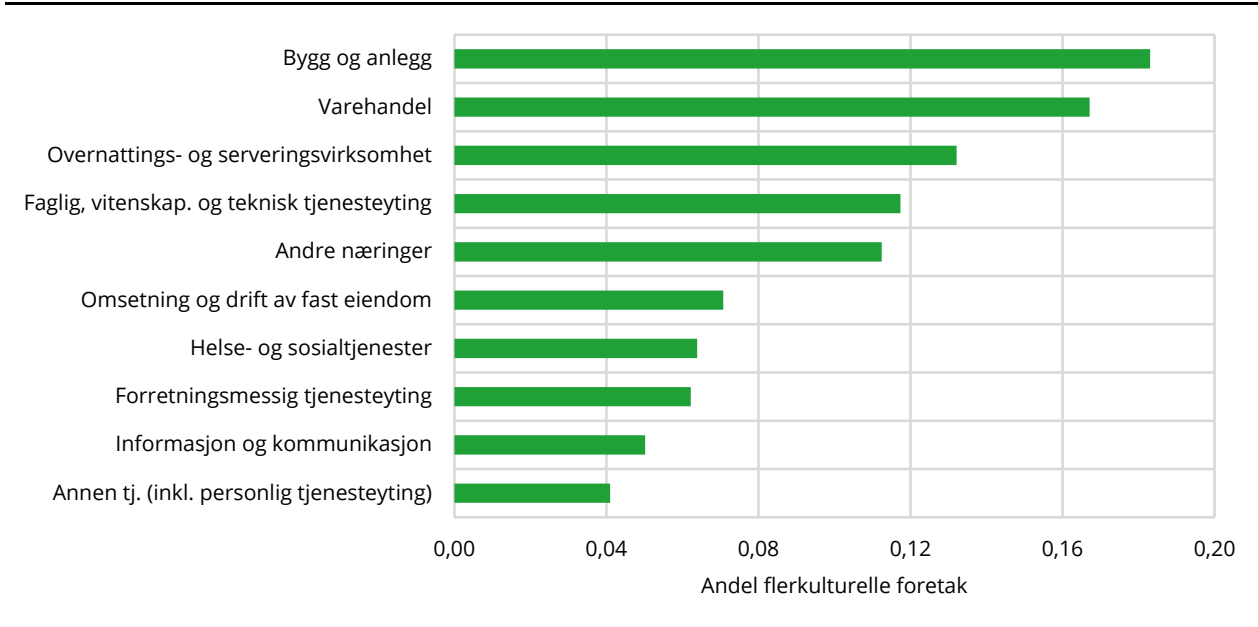
Figur 5.1 Andel flerkulturelle foretak etter landbakgrunnen til store eiere. 2021

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 5.2 viser hvordan flerkulturelle foretak fordeler seg etter næringsgrupper i 2021. De fleste flerkulturelle foretak i vårt utvalg opererer i næringsgrupper Bygg og anlegg, Varehandel og Overnattings- og serveringsvirksomhet. Her var andelen lik henholdsvis om lag 18, 17 og 13 prosent i 2021. Disse etterfølges av ulike tjenesteytende næringer. Næringsgruppene Industri og Transport og lagring er svært lite representert blant flerkulturelle foretak med bare 3 prosent hver og derfor er gruppert sammen med primær- og energinæringene i en gruppe «Andre næringer» for å kunne utføre faktoranalyse.

Figur 5.2 Andel flerkulturelle foretak etter næringsgruppe. 2021

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.1 oppsummerer hvilke «typer» flerkulturelle foretak (basert på samvariasjon mellom enkle kjennetegn) som ble identifisert i data, vår tolkning av de identifiserte faktorene og hvordan disse påvirker sannsynligheten for å oppnå det vi definerte foran som «suksess»-kriterier.

Tabell 5.1 Grupper som skiller seg ut og sannsynligheten for å oppnå toppen i fordelingene

Enkle kjennetegn	Gruppe 1 Godt blandet eierskap	Gruppe 2 Pleie og omsorg	Gruppe 3 Kompetanse-krevende og effektiv	Gruppe 4 Kompetanse-krevende nisje-foretak	Gruppe 5 I oppstartsfase
Eierskap og kjønn	Ganske ofte en kvinne er blant store eiere	Stor eier er en kvinne med innvandringsbakgrunn	-	-	-
Eierskap og rolle	Stor eier med innvandringsbakgrunn E eller F er også styre- eller dagligleder	-	Stor eier er verken styre- eller dagligleder		-
Eierskap og landbakgrunn	Norden, gamle EU-land, USA eller Oseania	Oftest fra Latin-Amerika og Karibia eller Asia	USA, Oseania eller Asia	Gamle EU-land, USA og Oseania (helst ikke Asia eller Afrika)	Afrika, Latin-Amerika og Karibia eller Europa utenom EU/EFTA
En eller flere store eiere	Flere store eiere	-	-	-	
Blandet eierskap ift. innvandringskategorier	Blandet eierskap mellom personer med ulik innvandringsbakgrunn	-	-	-	-
Foretakets alder	Ofte godt etablerte foretak	-	Godt etablerte foretak (minst 10 år gammel)	-	Nyetablerte foretak (0-5 år gammel)
Foretakets næring	-	Annen personlig tjenesteyting og helse- og sosialtjenester	Informasjon og kommunikasjon, faglig, viten. og teknisk tjenesteyting	Faglig, viten. og teknisk tjenesteyting (helst ikke handel og reiseliv)	Informasjon og kommunikasjon, annen tjenesteyting
Foretakets sentralitet	-	Helst mindre sentrale områder (sentralitet 4-6)	Mest sentrale områder (sentralitet 1)	Minst sentrale områder (sentralitet 5-6)	Sentrale områder (sentralitet 1-2)
«Suksess»-indikatorer					
Topp 10 pst i omsetning (6,6%)	Høyere sannsynlighet	Lavere sannsynlighet	-	Lavere sannsynlighet	Lavere sannsynlighet
Topp 10 pst i sysselsetting (9,2%)	Høyere sannsynlighet	Lavere sannsynlighet	Lavere sannsynlighet	Lavere sannsynlighet	Lavere sannsynlighet
Topp 10 pst i bearbeidingsverdi (6,9%)	-	Lavere sannsynlighet	-	Høyere sannsynlighet	Lavere sannsynlighet
Topp 10 pst i lønnskostnader (8,2%)	Høyere sannsynlighet	Lavere sannsynlighet	Lavere sannsynlighet	-	Lavere sannsynlighet
Topp 10 pst i lønn per ansatt (4,1%)	Høyere sannsynlighet	Lavere sannsynlighet	Høyere sannsynlighet	Mye høyere sannsynlighet	-
Topp 10 pst i produktivitet (6,1%)	Noe høyere sannsynlighet	Lavere sannsynlighet	Mye høyere sannsynlighet	Høyere sannsynlighet	Lavere sannsynlighet

Merknader: Her omtales resultater som å være mye lavere (høyere) dersom sannsynligheten er mer enn halvert (doblet) sammenlignet med gjennomsnittlig sannsynlighet i populasjonen av flerkulturelle foretak, og bare lavere (høyere) dersom sannsynligheten er mindre enn halvert (doblet) sammenlignet med gjennomsnittlig sannsynlighet i populasjonen av flerkulturelle foretak. Gjennomsnittlige verdier for hver enkelt «suksess»-indikator står i parentes.

Gruppe 1 har vi kalt «Godt blandet eierskap». I denne gruppen finner vi flerkulturelle foretak som er godt etablerte, har flere eiere og eierskap er delt mellom person(er) med innvandrerbakgrunn (med opprinnelsen fra Norden, gamle EU-land, USA eller Oseania) og person som har én av foreldrene med innvandrerbakgrunn (dvs med innvandringskategori E eller F), hvor den siste er også styreleder eller daglig leder i selskapet. Kvinner er også ganske ofte med blant store eiere her. Estimeringsresultatene rapportert i vedleggstabell B2 viser at sannsynligheten for å havne i toppen av fordelingene for alle variabler er høyere for denne gruppen sammenlignet med gjennomsnittet for

flerkulturelle foretak (bortsett for bearbeidingsverdi der vi ikke finner signifikante forskjeller).¹⁵ Man skal være forsiktig med å spekulere i underliggende årsaksforhold, men likevel er det mulig at en latent (uobservert) faktor som kan kjennetegne denne gruppen er god kjennskap til norsk kultur og forståelse av andre kulturer, noe som kan ha en positiv innvirkning på både å operere på norske markeder og på muligheter å utvide virksomheten til andre markeder utenom Norge.

Gruppe 2 kaller vi «Pleie og omsorg». I denne gruppen finner vi foretak som er eid av en kvinne med opprinnelse oftest fra Latin-Amerika og Karibia eller Asia og som drives i mindre sentrale områder innenfor annen personlig tjenesteyting eller helse- og sosialtjenester. Estimeringsresultatene rapportert i tabell B2 viser at sannsynligheten for denne gruppen for å oppnå toppen i fordelingene sammenlignet med gjennomsnitt innvandreforetak er signifikant lavere for alle indikatorer. Siden dette er en gruppe som operer i generelt lavtlønte næringsgrupper og i mindre sentrale områder, er det vanskelig for dem å oppnå å komme på topp i fordelingene.

Gruppe 3 kaller vi «Kompetansekrevende og effektiv». I denne gruppen finner vi godt etablerte foretak (minst 10 år gamle) som er eid av person(er) med opprinnelsen fra USA, Oseania eller Asia og som drives i store byer (sentralitet 1) innenfor næringsgruppene Informasjon og kommunikasjon eller Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting. Eierne er ikke involvert som styre- eller dagligleder. Estimeringsresultatene rapportert i tabell B2 viser at sannsynligheten for denne gruppen for å plassere seg i toppen av fordelingene ikke er signifikant forskjellige fra gjennomsnittet når det gjelder omsetning og bearbeidingsverdi, er signifikant lavere for sysselsetting og lønnskostnader og signifikant høyere for lønn per ansatt og bearbeidingsverdi. En latent (uobservert) faktor som kan kjennetegne denne gruppen er høy og etterspurt kompetanse. Det ser ut at disse foretakene ikke er veldig store med hensyn til nivåvariablene som omsetning, sysselsetting og lønnskostnader, men at de operer effektivt og oppnår høye resultater når det gjelder produktivitet og som også belønnes godt per ansatt.

Gruppe 4 kaller vi «Kompetansekrevende nisje-foretak». I denne gruppen finner vi foretak som er eid av person(er) med opprinnelse fra gamle EU-land, USA eller Oseania og som drives i de minst sentrale områder (med sentralitet 5-6) innenfor gruppen Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting. Estimeringsresultatene rapportert i tabell B2 viser at sannsynligheten for denne gruppen å være i toppen av fordelingene er signifikant lavere for omsetning og sysselsetting, ikke signifikant forskjellige for lønnskostnader og signifikant høyere for bearbeidingsverdi og produktivitet og mye høyere for lønn per ansatt. En latent (uobservert) faktor som kan stå bak denne gruppen er spisskompetanse i distriktene. I likhet med den andre høy-kompetansegruppen ser det ut til at disse foretakene ikke er veldig store med hensyn til nivåvariablene som omsetning, sysselsetting og lønnskostnader, men at det er nisje-foretak med ansatte som har spisskompetanse (og som derfor får veldig høy lønn) og som skårer høyt på bearbeidingsverdi og produktivitet.

Den siste gruppen vår (gruppe 5) kaller vi «I oppstartsfasen». I denne gruppen finner vi nyetablerte foretak (0-5 år gamle) innenfor næringene Informasjon og kommunikasjon og annen tjenesteyting som drives i de mest sentrale områdene (med sentralitet 1-2) og hvor stor eieren har oftest opprinnelse fra Afrika, Latin-Amerika og Karibia eller Europa utenom EU/EFTA. Estimeringsresultatene rapportert i tabell B2 viser at sannsynligheten for denne gruppen for å oppnå lokalisering i toppen i fordelingene er signifikant lavere for alle indikatorer sammenlignet med gjennomsnittet for flerkulturelle foretak. Dette er naturlig, siden dette er en gruppe av nyetablerte foretak, er det vanskelig for dem å oppnå spesielt høye resultater på så kort tid.

¹⁵ Her omtales resultater som å være mye lavere (høyere) dersom sannsynligheten er mer enn halvert (doblet) sammenlignet med gjennomsnittlig sannsynlighet i populasjonen, og bare lavere (høyere) dersom sannsynligheten er mindre enn halvert (doblet) sammenlignet med gjennomsnittlig sannsynlighet i populasjonen av flerkulturelle foretak. For gjennomsnittlige verdier se tabell 5.1.

6. Oppsummering

I lys av avgrensingen i innledningskapittelet, av populasjonen vi studerer og begrunnelsen for dette, er det verdt å reflektere over at en stor andel av aksjeselskapene er for enkeltpersonforetak å regne. De laveste 6 desilene, altså 60 prosent av foretakene som er blitt med i utvalget har ingen sysselsatte utover innehaveren. Dette gjelder både for flerkulturelle foretak og andre foretak. Mange av disse vil være relativt nystartede og av dem vil noen overleve og noen av dem igjen vil vokse. Likevel reiser den store andelen småselskaper spørsmål om aksjeselskapssektoren i Norge; hva som motiverer at mange velger denne organisasjonsformen, hvordan disse virksomhetene utvikler seg over tid (overlevelse, konkursatferd, vekst) og spesielt hvor stor andel av foretakene som utvikler seg til en suksesshistorie. Det gjelder for så vidt uavhengig av kjennetegn ved gründerne/eierne, men kjennetegn som kjønn og innvandringsbakgrunn kan være svært interessant å bringe inn i slike analyser.

Overlevelse og vekst er ikke tema i denne rapporten. Likevel viser resultatene våre at når man kontrollerer for foretakets alder, så reduseres (den negative) betydningen av variabelen «innvandrerbakgrunn» betydelig for alle typer utfall som måler skala (omsetning, lønnskostnader, sysselsetting og bearbeidingsverdi). Også forskjellen i lønn per ansatt blir betydelig mindre, og konsekvensene for målt forskjell i produktivitet går fra å være svært signifikant negativ til svært signifikant positiv.

Utfra dette er det nærliggende å gjette at skalaforskjellene man observerer i aggregerte gjennomsnittstall kan skyldes at flerkulturelle foretak er underrepresenterte blant de veletablerte foretakene (som har hatt tid til å vokse). Imidlertid viser analysen av effekter (av å være flerkulturelle foretak) innen hver aldersgruppe at i aldersgruppene 10-15 og 15+ år er forskjellen betydelig, men mindre negativ eller 0 i de nyetablerte og unge foretakene. Flerkulturelle foretak viser seg altså å ha vokst mindre enn jevngamle andre foretak og en tolkning av dette er at disse eierne enten ikke har hatt ambisjoner om å vokse eller at de møter større hindringer enn andre foretak, altså diskriminering i eller annen form (for eksempel i markedet for innsatsfaktorer eller ferdig produkt eller når det gjelder finansiering).

Å kontrollere for lokalisering av virksomheten etter sentralitet har motsatt effekt på de målte forskjellene mellom flerkulturelle foretak og andre foretak enn å kontrollere for alder. Her *øker* forskjellene når vi introduserer kontroll for sentralitet, særlig gjelder det omsetning og bearbeidingsverdi. Tolkningen av dette er at flerkulturelle foretak framstår som større (dvs. med mindre negativ forskjell sammenlignet med andre foretak) når man unnlater å kontrollere for betydningen av lokalisering. Ser vi på forskjeller innen hver sentralitetskategori, så er resultatene drevet av forskjeller i de mest sentrale strøkene, men går mot null eller ubetydelig i de minst sentrale strøk.

Vi kontrollerer også for næringstilhørighet i analysene, utfra en hypotese om at gjennomsnittsforskjeller kan skyldes seleksjonseffekter (dvs. at flerkulturelle foretak er konsentrert i bransjer med små enheter). Vi finner ikke støtte for den forklaringen. I den grad næringsgruppe *har* betydning er det snarere motsatt.

Forskjellene i produktivitet (positiv) og lønn per ansatt (negativ) er også drevet av foretak i de mest sentrale strøk. At (forskjeller i) gjennomsnittslønn ikke følger forskjeller i gjennomsnittlig produktivitet er litt paradoksalt, i det økonomisk teori skulle tilsi at høyere produktivitet delvis tilfaller de ansatte gjennom høyere lønn. Uten å ha gjort noen analyse av lønnsforskjeller basert på kjennetegn ved arbeidsgiver (foretak) og arbeidstaker er det vanskelig å si om dette betyr at ansatt utnyttes i større grad i flerkulturelle foretak.

Fordelingstabellene i kapittel 4 viser at for alle måter å måle skala på, så er andelen flerkulturelle foretak størst i desilene 6 til 9 (og aller størst i desil 8), altså de mellom 60 og 90 prosent største selskapene. Her ligger andelen flerkulturelle foretak mellom 16 og 21 prosent, mot 13,5 prosent for alle aksjeselskapene i utvalget sett under ett. Gjennomsnittlig verdi på omsetning, bearbeidingsverdi, lønnskostnader og sysselsatte for henholdsvis flerkulturelle foretak og andre foretak er praktisk talt like i alle desiler til og med 9. desil, men for topp 5 prosent og topp 1 prosent er gjennomsnittsverdiene for de respektive gruppene klart forskjellige. Mens gjennomsnittlig omsetning og bearbeidingsverdi i toppen er klart mindre i flerkulturelle foretak enn andre foretak er forskjellen langt mindre når det gjelder lønnskostnader og for sysselsetting viser de aller største flerkulturelle foretakene i gjennomsnitt faktisk noe større verdier enn andre foretak.

Alt i alt kan vi konkludere at forskjellene i skala mellom flerkulturelle foretak består, også når vi kontrollerer for andre faktorer som kan påvirke størrelse enten vi måler det som faktorinnsats (sysselsatte, lønnskostnader) eller mer resultatbasert (omsetning bearbeidingsverdi). Forskjellene er drevet av forskjeller øverst i fordelingene, der vi finner få flerkulturelle foretak. De viktigste enkeltfaktorer av betydning for forskjeller i skala er at flerkulturelle foretak i gjennomsnitt er spesielt mye mindre enn andre foretak i gruppen av veletablerte foretak og blant foretak som ligger i sentrale strøk.

Basert på våre resultater er det ikke mulig å si noe om mulige underliggende årsaker til de mønstre som vi finner. Videre undersøkelser basert på våre funn kan både omfatte studier av foretak som ikke utvikler seg (som er og forblir små), så vel som studier av (flerkulturelle)foretak som faktisk når opp blant de aller største. Når det er sagt, så må det også sies at flerkulturelle foretakene er godt representert fra medianen og et godt stykke opp i fordelingene. Forholdsmessig så har de faktisk en bedre intern fordelingsprofil opp til og med 9. desil enn andre foretak. Det er ikke slik at stort automatisk betyr bra og mange middels store foretak kan være like viktig eller viktigere for samlet verdiskaping enn å ha noen relativt færre store.

Når det gjelder kjennetegn ved foretak som lykkes i en eller annen forstand, viser faktoranalysen at mangfold i eiergruppen er en suksessfaktor hva angår å bli store (samt selvfølgelig alder). Også når det gjelder produktivitet og lønn skiller disse seg ut. For andre suksesskriterier, som produktivitet (bearbeidingsverdi per sysselsatt) og lønn per ansatt skiller bransjer som krever spesialkompetanse innen IKT og faglig, teknisk og vitenskapelig tjenesteyting seg ut positivt, ikke uventet.

Referanser

- Berglann, H., Moen, E. R., Røed, K. og J.F. Skogstrøm (2011): Entrepreneurship: Origins and returns. *Labour Economics*, 18(2), 180–193. <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2010.10.002>
- Berglann, H., Golombek, R. og K. Røed (2013): Entreprenørskap i Norge – mest for menn? *Søkelys på arbeidslivet*, 30(1–2), 3–21. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-7989-2013-01-02-01>
- Fjærli, E. og J. Wong (2022): Innvandrere og entreprenørskap. En monitor for betydningen av entreprenørskap blant innvandrere for inntektsforhold og for verdiskaping i næringslivet. *Rapporter*, 2022/4, Statistisk sentralbyrå. <https://ssb.brage.unit.no/ssb-xmlui/bitstream/handle/11250/2989618/RAPP2022-04.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Hoen, M. F. (2024): Entreprenørskap blant innvandrere – veien til suksess? *Søkelys på arbeidslivet*, 1-2024, 1-18. <https://doi.org/10.18261/spa.41.1.2>
- Kubberød, E. og M.M. Norstrøm (2018). Innvandreregründere og mobilisering av ressurser under bedriftsetablering i Norge. *Søkelys på arbeidslivet*, 35(3), 154–170. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-7989-2018-03-02>
- OECD (2010). Entrepreneurship and migrants. *Report by the OECD Working Party on SMEs and Entrepreneurship*. Paris: OECD. <https://www.oecd.org/cfe/smes/45068866.pdf>
- Rybalka M. (2020): [Bidrar virkemiddelapparatet til nytenking under krise?](#), Fokusartikkel i Indikatorrapporten 2020, Norges forskningsråd.
- Skårerhøgda, M. og C. Torp (2012): Gründerånd blant innvandrere. *Samfunnsspeilet*, 5. Oslo: Statistisk Sentralbyrå. <https://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/artikler-og-publikasjoner/grunderaand-blant-innvandrere>
- Schumpeter, J. A (1934): *The theory of economic development: an inquiry into profits, capital, credit, interest, and the business cycle*. New Brunswick, New Jersey: Transaction Books. (Oversatt fra tysk versjon, *Theorie der wirtschaftlichen Entwicklung*, 1911).
- Stambøl, L. S., Skjerpen, T. og T. Kornstad (2023): Start og opprettholdelse av innvandreres selvstendige næringsvirksomhet. *Rapporter*, 2023/25 <https://ssb.brage.unit.no/ssb-xmlui/handle/11250/3082951>
- Tabachnick, B. G., og L.S. Fidell (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). Boston: Allyn and Bacon.

Vedlegg A: Supplerende tabeller med regresjonsresultater

Tabell A1 Regresjonsresultater for omsetning

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5	Modell 5B
d_innvforetakBC	-1813,490*** (179,449)	-1864,691*** (179,935)	-1776,008*** (180,129)	-1922,546*** (181,220)	-1256,595*** (182,403)	-155,799*** (25,468)
d_stor_eier_flere		364,961*** (94,174)	660,813*** (98,883)	679,017*** (98,911)	672,705*** (98,868)	345,849*** (14,053)
d_stor_eier_kv			-1270,663*** (129,524)	-1273,946*** (129,523)	-1269,609*** (129,398)	-471,968*** (18,180)
sentralitet==2				-375,661** (129,673)	-353,911** (129,594)	56,869** (18,188)
sentralitet==3				-654,859*** (147,813)	-609,020*** (147,683)	68,254*** (20,706)
sentralitet==4				-1131,728*** (173,999)	-1114,788*** (173,825)	44,652 (24,362)
sentralitet==5				-1118,924*** (199,265)	-1118,349*** (199,046)	155,138*** (27,877)
sentralitet==6				-1429,253*** (262,170)	-1418,086*** (261,909)	135,127*** (36,536)
Lik 1 hvis organisasjonsalder 3-5 år					1065,025*** (63,217)	607,162*** (8,815)
Lik 1 hvis organisasjonsalder 6-9 år					1725,627*** (91,471)	853,285*** (12,813)
Lik 1 hvis organisasjonsalder 10-15 år					2999,686*** (123,094)	1138,488*** (17,343)
Lik 1 hvis organisasjonsalder over 15 år					4360,606*** (149,106)	1401,695*** (21,087)
Konstantledd	7037,345*** (532,916)	6919,266*** (533,784)	7198,942*** (534,458)	7913,287*** (545,471)	6519,375*** (546,994)	2731,669*** (76,578)
N	911813	911813	911813	911813	911813	866281
R ²	0,007	0,007	0,007	0,008	0,012	0,138

Merknader: *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1; standardavvik i parentes.

Tabell A2 Regresjonsresultater for sysselsetting

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5	Modell 5B
d_innvforetakBC	-0,133** (0,042)	-0,178*** (0,042)	-0,159*** (0,042)	-0,180*** (0,042)	-0,027 (0,042)	0,225*** (0,013)
d_stor_eier_flere		0,229*** (0,019)	0,284*** (0,020)	0,287*** (0,020)	0,291*** (0,020)	0,225*** (0,007)
d_stor_eier_kv			-0,246*** (0,028)	-0,247*** (0,028)	-0,241*** (0,028)	-0,101*** (0,010)
sentralitet==2				-0,065* (0,027)	-0,060* (0,027)	0,062*** (0,010)
sentralitet==3				-0,205*** (0,032)	-0,196*** (0,032)	0,048*** (0,011)
sentralitet==4				-0,166*** (0,038)	-0,164*** (0,038)	0,075*** (0,013)
sentralitet==5				-0,216*** (0,044)	-0,221*** (0,043)	0,099*** (0,015)
sentralitet==6				-0,249*** (0,056)	-0,255*** (0,056)	0,060** (0,019)
Lik 1 hvis organisasjonsalder 3-5 år					0,479*** (0,012)	0,334*** (0,005)
Lik 1 hvis organisasjonsalder 6-9 år					0,770*** (0,018)	0,489*** (0,007)
Lik 1 hvis organisasjonsalder 10-15 år					1,068*** (0,026)	0,610*** (0,009)
Lik 1 hvis organisasjonsalder over 15 år					1,264*** (0,033)	0,737*** (0,011)
Konstantledd	4,585*** (0,120)	4,517*** (0,120)	4,568*** (0,120)	4,708*** (0,122)	4,239*** (0,123)	2,957*** (0,040)
N	860341	860341	860341	860341	860341	820050
R ²	0,015	0,016	0,016	0,017	0,028	0,134

Merknader: *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1; standardavvik i parentes.

Tabell A3 Regresjonsresultater for bearbeidingsverdi

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5	Modell 5B
d_innvforetakBC	-699,921*** (69,194)	-716,817*** (69,225)	-687,139*** (69,275)	-863,777*** (70,232)	-299,145*** (71,331)	6,846 (8,611)
d_stor_eier_flere		363,587*** (48,834)	519,674*** (51,229)	548,949*** (51,251)	544,759*** (51,111)	158,049*** (5,069)
d_stor_eier_kv			-575,070*** (57,135)	-582,725*** (57,119)	-588,984*** (56,937)	-167,949*** (6,365)
sentralitet==2				-522,401*** (64,604)	-477,225*** (64,425)	4,932 (6,531)
sentralitet==3				-747,970*** (66,931)	-664,338*** (66,753)	-1,359 (7,275)
sentralitet==4				-937,767*** (77,879)	-886,941*** (77,646)	-8,019 (8,524)
sentralitet==5				-954,136*** (86,853)	-912,524*** (86,582)	5,804 (9,699)
sentralitet==6				-1127,663*** (117,155)	-1066,194*** (116,793)	-29,512* (12,822)
Lik 1 hvis organisasjonsalder 3-5 år					522,331*** (47,609)	255,046*** (3,303)
Lik 1 hvis organisasjonsalder 6-9 år					928,790*** (58,292)	385,066*** (4,690)
Lik 1 hvis organisasjonsalder 10-15 år					1620,504*** (63,561)	528,065*** (6,130)
Lik 1 hvis organisasjonsalder over 15 år					2642,162*** (63,591)	662,920*** (7,279)
Konstantledd	2555,384*** (217,637)	2420,769*** (218,369)	2558,138*** (218,754)	3303,629*** (224,680)	2359,963*** (225,728)	1030,590*** (26,375)
N	908098	908098	908098	908098	908098	862763
R ²	0,002	0,002	0,003	0,003	0,007	0,088

Merknader: *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1; standardavvik i parentes.

Tabell A4 Regresjonsresultater for produktivitet

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5	Modell 5B
d_innvforetakBC	-0,124*** (0,013)	-0,125*** (0,013)	-0,116*** (0,013)	-0,092*** (0,013)	0,080*** (0,013)	0,147*** (0,013)
d_stor_eier_flere		0,005 (0,008)	0,043*** (0,009)	0,039*** (0,009)	0,041*** (0,009)	0,046*** (0,009)
d_stor_eier_kv			-0,150*** (0,010)	-0,149*** (0,010)	-0,150*** (0,010)	-0,126*** (0,010)
sentralitet==2				0,013 (0,011)	0,024* (0,011)	0,080*** (0,011)
sentralitet==3				0,077*** (0,012)	0,098*** (0,012)	0,185*** (0,012)
sentralitet==4				0,128*** (0,014)	0,140*** (0,014)	0,255*** (0,014)
sentralitet==5				0,168*** (0,016)	0,176*** (0,015)	0,296*** (0,015)
sentralitet==6				0,141*** (0,021)	0,155*** (0,021)	0,288*** (0,020)
Lik 1 hvis organisasjonsalder 3-5 år					0,380*** (0,007)	0,361*** (0,007)
Lik 1 hvis organisasjonsalder 6-9 år					0,483*** (0,009)	0,454*** (0,009)
Lik 1 hvis organisasjonsalder 10-15 år					0,631*** (0,010)	0,571*** (0,010)
Lik 1 hvis organisasjonsalder over 15 år					0,840*** (0,011)	0,767*** (0,011)
Konstantledd	4,289*** (0,040)	4,287*** (0,040)	4,323*** (0,040)	4,236*** (0,041)	3,888*** (0,040)	3,689*** (0,040)
N	908098	908098	908098	908098	908098	871427
R ²	0,032	0,032	0,033	0,033	0,051	0,053

Merknader: *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1; standardavvik i parentes.

Tabell A5 Regresjonsresultater for lønnskostnader

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5	Modell 5B
d_innvforetakBC	-255,794*** (26,243)	-276,256*** (26,293)	-256,701*** (26,312)	-295,422*** (26,511)	-78,793** (26,644)	55,548*** (5,916)
d_stor_eier_flere		175,655*** (14,667)	247,521*** (15,390)	252,542*** (15,394)	252,722*** (15,356)	111,645*** (3,262)
d_stor_eier_kv			-301,068*** (19,584)	-302,127*** (19,582)	-301,708*** (19,505)	-88,109*** (4,221)
sentralitet==2				-97,632*** (20,048)	-89,328*** (19,991)	10,462* (4,213)
sentralitet==3				-203,869*** (22,424)	-186,624*** (22,341)	-2,275 (4,794)
sentralitet==4				-234,704*** (26,297)	-227,142*** (26,194)	-4,292 (5,644)
sentralitet==5				-272,870*** (29,965)	-270,523*** (29,840)	6,538 (6,466)
sentralitet==6				-343,773*** (39,678)	-337,488*** (39,524)	-5,998 (8,487)
Lik 1 hvis organisasjonsalder 3-5 år					333,468*** (10,165)	174,511*** (2,039)
Lik 1 hvis organisasjonsalder 6-9 år					561,669*** (14,384)	242,423*** (2,965)
Lik 1 hvis organisasjonsalder 10-15 år					902,393*** (18,727)	300,379*** (4,016)
Lik 1 hvis organisasjonsalder over 15 år					1253,722*** (22,163)	347,938*** (4,889)
Konstantledd	1569,569*** (79,302)	1510,836*** (79,441)	1578,783*** (79,532)	1762,594*** (81,260)	1341,227*** (81,230)	718,864*** (17,745)
N	908098	908098	908098	908098	908098	862761
R ²	0,008	0,009	0,010	0,011	0,025	0,095

Merknader: *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1; standardavvik i parentes.

Tabell A6 Regresjonsresultater for lønn per ansatt

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5	Modell 5B
d_innvforetakBC	-63,523*** (8,737)	-63,750*** (8,741)	-61,481*** (8,742)	-78,449*** (8,890)	-46,075*** (9,098)	-37,974*** (2,020)
d_stor_eier_flere		5,841 (6,520)	22,683*** (6,791)	23,845*** (6,790)	19,478** (6,791)	15,977*** (1,347)
d_stor_eier_kv			-67,349*** (7,617)	-66,372*** (7,615)	-63,206*** (7,612)	-41,261*** (1,634)
sentralitet==2				-50,865*** (8,788)	-49,073*** (8,782)	-15,527*** (1,801)
sentralitet==3				-69,830*** (9,141)	-65,654*** (9,138)	-26,778*** (1,947)
sentralitet==4				-87,208*** (10,636)	-85,831*** (10,628)	-36,357*** (2,265)
sentralitet==5				-82,816*** (11,818)	-82,711*** (11,809)	-41,339*** (2,543)
sentralitet==6				-130,684*** (15,883)	-130,369*** (15,870)	-51,673*** (3,382)
Lik 1 hvis organisasjonsalder 3-5 år					84,785*** (6,272)	61,211*** (1,004)
Lik 1 hvis organisasjonsalder 6-9 år					114,447*** (7,648)	75,519*** (1,335)
Lik 1 hvis organisasjonsalder 10-15 år					130,187*** (8,603)	93,825*** (1,640)
Lik 1 hvis organisasjonsalder over 15 år					138,936*** (8,502)	100,621*** (1,813)
Konstantledd	351,158*** (28,941)	349,135*** (29,029)	367,146*** (29,093)	437,923*** (29,944)	355,272*** (30,224)	287,174*** (6,804)
N	452505	452505	452505	452505	452505	429963
R ²	0,011	0,011	0,012	0,013	0,014	0,157

Merknader: *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1; standardavvik i parentes.

Tabell A7 Regresjonsresultater for log lønn per ansatt

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5	Modell 5B
d_innvforetakBC	-0,260*** (0,009)	-0,262*** (0,009)	-0,256*** (0,009)	-0,277*** (0,009)	-0,133*** (0,009)	-0,112*** (0,009)
d_stor_eier_flere		0,026*** (0,006)	0,061*** (0,006)	0,063*** (0,006)	0,046*** (0,006)	0,048*** (0,006)
d_stor_eier_kv			-0,149*** (0,007)	-0,148*** (0,007)	-0,136*** (0,007)	-0,121*** (0,007)
sentralitet==2				-0,052*** (0,008)	-0,046*** (0,008)	-0,022*** (0,008)
sentralitet==3				-0,103*** (0,009)	-0,087*** (0,009)	-0,048*** (0,009)
sentralitet==4				-0,115*** (0,010)	-0,110*** (0,010)	-0,063*** (0,010)
sentralitet==5				-0,108*** (0,011)	-0,110*** (0,011)	-0,061*** (0,011)
sentralitet==6				-0,141*** (0,015)	-0,144*** (0,015)	-0,087*** (0,015)
Lik 1 hvis organisasjonsalder 3-5 år					0,411*** (0,005)	0,412*** (0,005)
Lik 1 hvis organisasjonsalder 6-9 år					0,503*** (0,006)	0,503*** (0,006)
Lik 1 hvis organisasjonsalder 10-15 år					0,603*** (0,007)	0,603*** (0,008)
Lik 1 hvis organisasjonsalder over 15 år					0,648*** (0,008)	0,652*** (0,008)
Konstantledd	5,338*** (0,029)	5,329*** (0,029)	5,369*** (0,029)	5,459*** (0,030)	5,102*** (0,030)	4,991*** (0,030)
N	452505	452505	452505	452505	452505	430320
R ²	0,033	0,033	0,037	0,039	0,092	0,095

Merknader: *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1; standardavvik i parentes.

Vedlegg B: Estimeringsresultater basert på faktoranalyse

Faktoranalyse er et verktøy for å redusere kompleksitet, samt et redskap for å avdekke mulige tolkbare og forenklete mønstre i data. Faktoranalyse består av en rekke analyseteknikker, og det skiller ofte mellom eksplorerende og konfirmerende faktoranalyse. Gjennom eksplorerende faktoranalyse forsøker man å identifisere de grunnleggende dimensjonene eller latente forhold fra grupper av observerte variabler som er høyt korrelert med hverandre. Deretter gjenstår det å tolke resultatene og finne fellesnevnerne for de faktorene som er identifisert. Konfirmerende faktoranalyse har derimot en deduktiv tilnærming, der en forhåndsdefinert modell blir utprøvd. Vi bruker her en eksplorerende faktoranalyse.¹⁶

Alle variabler som inngår i en faktoranalyse får en «faktorladning», det vil si hvor mye hver enkelt variabel korrelerer med faktoren. Hvis det ikke er korrelasjoner mellom variablene vil det være meningsløst å gjennomføre faktoranalyse, fordi faktorene som analysen søker å finne består av variabler som korrelerer med hverandre. Faktorladninger er etter teorien utmerkede når korrelasjonen er sterkere enn 0,71, veldig gode (>,63), gode (>,55), ok (>,43), nokså dårlige (>,32) og veldig dårlige (<,32) (Tabachnick & Fidell, 2007). Disse verdiene utgjør utgangspunktet for tolkning av faktorene, hvor de høyeste korrelasjonene er retningsgivende for tolkningen. I analysen kan det spesifiseres hvilken grenseverdi variablenes faktorladninger må overskride for at de skal inngå i analysen. Tabell B1 under viser hvilke faktorer som ble identifisert i våre data for flerkulturelle foretak, hvilken faktorladning forskjellige uavhengige variabler får og vår tolkning av de identifiserte faktorene.

Til slutt viser tabell B2 estimeringsresultater for de utvalgte «suksess»-indikatorer som er beskrevet i kapittel 5 med en probit modell hvor i stedet av hvert enkelt kjennetegn ved eiere og foretak brukes predikerte «scores» for de fem faktorer som ble identifisert av faktoranalysen. Fra tabellen ser vi at det er signifikant positiv sammenheng mellom sannsynligheten for å oppnå toppen og faktor 1 («Godt blandet eierskap»), signifikant negativ sammenheng med faktor 2 («Pleie og omsorg») og faktor 5 («I oppstartsfase») og blandede resultater for faktor 3 («Kompetansedrevet og effektiv») og 4 («Kompetansedrevet nisje-foretak»). Tolkningen av disse resultatene er omtalt i kapittel 5.

¹⁶ Siden alle variabler spesifisert som 0/1-variabler (dummyer), brukes «tetrachoric»-korrelasjonskoeffisienter for å utføre faktoranalyse ved hjelp av Stata programvare (se beskrivelsen for *tetrachoric* kommando). Deretter brukes «varimax»-rotasjon for å beregne faktor laddinger.

Tabell B1 Faktoranalyse: grunnleggende faktorer og faktorladdinger fra observerte personlige karakteristika ved eiere av flerkulturelle foretak

Variabler (d)	Factor 1 «Godt blandet eierskap»	Factor 2 «Pleie og omsorg»	Factor 3 «Kompetanse-krevende og effektiv»	Factor 4 «Kompetanse-krevende nisje-foretak»	Factor 5 «I oppstarts-fase»	Uniqueness
Minst en stor eier med utenlandsk bakgrunn er:						
Kvinne	0,116	0,930	0,021	-0,045	0,013	0,119
Styre- eller daglig leder	-0,935	-0,158	-0,311	0,208	-0,038	0,727
Landbakgrunn:						
Norden utenom Norge	0,167	-0,106	0,055	0,100	-0,370	0,811
EU/EFTA fram til 2004 utenom Norden	0,115	-0,003	0,149	0,358	-0,244	0,777
Nye EU-land etter 2004	-0,124	0,013	-0,778	0,046	0,039	0,377
Europa utenom EU/EFTA/Storbritannia	-0,005	0,028	-0,181	0,134	0,197	0,910
Asia	-0,170	0,078	0,297	-0,730	0,010	0,344
Nord-Amerika	0,126	0,056	0,371	0,324	-0,014	0,739
Afrika	0,052	-0,135	-0,045	-0,390	0,250	0,762
Latin-Amerika og Karibia	0,106	0,235	0,122	0,218	0,336	0,758
Oseania	0,120	-0,052	0,391	0,468	-0,043	0,610
Minst en stor eier:						
Har innvandrerbakgrunn E eller F	0,955	-0,033	0,059	0,028	0,049	0,081
– og er styreleder	0,946	-0,019	0,063	0,037	0,043	0,097
– og er daglig leder	0,946	-0,036	0,048	-0,029	0,034	0,100
Minst en stor eier er kvinne	0,296	0,905	0,059	0,019	-0,028	0,089
Det er flere store eiere i foretaket	0,926	0,213	-0,054	-0,005	-0,053	0,091
Det er blanding av store eiere ift. innvandrerbakgrunn	0,966	0,111	0,066	0,140	-0,078	0,025
Foretakets alder er 0-2 år	-0,038	0,037	-0,200	-0,061	0,409	0,787
3-5 år	-0,019	-0,020	-0,045	0,043	0,284	0,915
6-9 år	-0,034	0,051	-0,058	0,059	-0,015	0,989
10-15 år	0,011	0,027	0,120	0,002	-0,341	0,868
Over 15 år	0,134	-0,094	0,254	-0,036	-0,397	0,750
Foretakets hovednæring er:						
F - bygg og anlegg	-0,066	-0,384	-0,661	0,207	0,012	0,368
G - Varehandel	-0,002	-0,058	0,026	-0,268	0,001	0,924
I - Overnattings- og serveringsvirksomhet	-0,027	0,090	0,071	-0,491	-0,187	0,710
J - Informasjon og kommunikasjon	0,113	-0,234	0,265	0,165	0,357	0,708
L – Omsetning og drift av fasteiendom	0,080	-0,116	0,177	-0,152	-0,334	0,814
M – Faglig, vitenskapelig og tekn.tj.	0,047	0,001	0,276	0,377	0,056	0,777
N – Forretningsmessig tj.	-0,039	0,128	-0,144	0,109	0,058	0,946
Q – Helse- og sosiale tj.	0,033	0,205	0,085	0,122	-0,208	0,891
S – Annen tjenesteyting (inkl. personlig tj.)	-0,158	0,408	-0,057	-0,113	0,275	0,717
Sentralitet==1	0,004	-0,208	0,389	-0,109	0,412	0,624
Sentralitet==2	-0,051	0,013	0,048	0,014	0,104	0,984
Sentralitet==3	0,006	0,026	-0,163	-0,057	0,041	0,968
Sentralitet==4	-0,002	0,039	-0,114	-0,029	-0,211	0,940
Sentralitet==5	0,016	0,086	-0,073	0,100	-0,264	0,907
Sentralitet==6	0,077	0,095	-0,155	0,110	-0,148	0,927

Merknader: Positiv (negativ) faktorladding betyr positiv (negativ) korrelasjon mellom faktor og variabelen. (d) står for at hver kategori er spesifisert som dummyvariabel.

Tabell B2 Estimeringsresultater for sannsynligheten for å oppnå øverste 10 prosent i fordelingene med faktorskårer som forklaringsvariabler

Variabler	Omsetning		Sysselsetting		Bearb.verdi		Lønnskostnader		Lønn per ansatt		Produktivitet	
	Koeff.	Std.	Koeff.	Std.	Koeff.	Std.	Koeff.	Std.	Koeff.	Std.	Koeff.	Std.
Faktor1	0,280***	0,045	0,086**	0,041	0,460***	0,044	0,431***	0,042	0,228***	0,055	0,089*	0,049
Faktor2	-0,532***	0,035	-0,236***	0,029	-0,415***	0,033	-0,452***	0,031	-0,208***	0,038	-0,242***	0,034
Faktor3	-0,027	0,042	-0,432***	0,038	0,027	0,039	-0,224***	0,037	0,665***	0,045	1,031***	0,045
Faktor4	-0,371***	0,051	-0,505***	0,047	0,137***	0,050	0,062	0,048	1,150***	0,060	0,679***	0,050
Faktor5	-0,437***	0,042	-0,470***	0,038	-0,565***	0,041	-0,420***	0,040	-0,028	0,048	-0,369***	0,042
Konstantledd	-1,251***	0,027	-1,082***	0,024	-1,317***	0,027	-1,236***	0,025	-2,163***	0,038	-1,797***	0,032

Merknader: *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1

Faktor1: «Godt blandet eierskap»

Faktor2: «Pleie og omsorg»

Faktor3: «Kompetansekrevende og effektiv»

Faktor4: «Kompetansekrevende nisje-foretak»

Faktor5: «I oppstartsfase»

Figurregister

Figur 3.1	Differanse i gjennomsnittlig omsetning etter sentralitet og alder. 1000 kroner i faste 2017-priser.....	21
Figur 3.2	Differanse i gjennomsnittlig sysselsetting etter sentralitet og alder	21
Figur 3.3	Differanse i gjennomsnittlig bearbeidingsverdi etter sentralitet og alder. 1000 kroner i faste 2017-priser	21
Figur 3.4	Differanse i gjennomsnittlig produktivitet etter sentralitet og alder. Prosent	23
Figur 3.5	Differanse i gjennomsnittlig lønn per ansatt etter sentralitet og alder. Prosent.....	23
Figur 4.1	Andel flerkulturelle foretak i hvert desil. 2021	25
Figur 4.2	Prosentvis fordeling av foretakene i hver av de to kategoriene etter deres respektive plasseringer i samlet fordeling. 2021	27
Figur 5.1	Andel flerkulturelle foretak etter landbakgrunnen til store eiere. 2021	29
Figur 5.2	Andel flerkulturelle foretak etter næringsgruppe. 2021	29

Tabellregister

Tabell 2.1	Bruttoutvalg og nettoutvalg	11
Tabell 2.2	Foretakenes eiersammensetning etter innvandrerbakgrunn, 2017-2021	12
Tabell 2.3a	Foretakenes eiersammensetning etter kjønn. Antall, 2017-2021	12
Tabell 2.3b	Foretakenes eiersammensetning etter kjønn. Kvinneandel i prosent, 2017-2021	12
Tabell 3.1	Oversikt over kontrollvariabler i de ulike modellspesifikasjonene	14
Tabell 3.2	Næringene med de største foretakene i omsetning, lønnskostnader og bearbeidingsverdi, 2021	15
Tabell 3.3	Effektene av å være flerkulturelle foretak etter introduksjon av ulike kontrollvariabler	17
Tabell 3.4	Ulike utfall etter landbakgrunn	18
Tabell 3.5	Forklaring av kontrollvariabler	19
Tabell 3.6	Utfall for flerkulturelle foretak etter lokalisering (sentralitet)	20
Tabell 3.7	Utfall for flerkulturelle foretak etter aldersgruppe	20
Tabell 4.1	Fordeling av omsetning, 2021	25
Tabell 4.2	Fordeling av bearbeidingsverdi, 2021	26
Tabell 4.3	Fordeling av lønnskostnader, 2021	26
Tabell 4.4	Fordeling av sysselsetting, 2021	26
Tabell 5.1	Grupper som skiller seg ut og sannsynligheten for å oppnå toppen i fordelingene	30
Tabell A1	Regresjonsresultater for omsetning	35
Tabell A2	Regresjonsresultater for sysselsetting	36
Tabell A3	Regresjonsresultater for bearbeidingsverdi	37
Tabell A4	Regresjonsresultater for produktivitet	38
Tabell A5	Regresjonsresultater for lønnskostnader	39
Tabell A6	Regresjonsresultater for lønn per ansatt	40
Tabell A7	Regresjonsresultater for log lønn per ansatt	41
Tabell B1	Faktoranalyse: grunnleggende faktorer og faktorladdinger fra observerte personlige karakteristika ved eiere av flerkulturelle foretak	43
Tabell B2	Estimeringsresultater for sannsynligheten for å oppnå øverste 10 prosent i fordelingene med faktorskårer som forklaringsvariabler	44